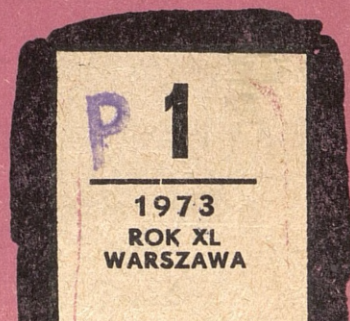

Bibliotekarz

CZASOPISMO WYDAWANE PRZEZ STOWARZYSZENIE BIBLIOTEKARZY POLSKICH ORAZ BIBLIOTEKĘ PUBLICZNĄ M. ST. WARSZAWY

TREŚĆ

Od Redakcji	1
Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich	2
T. Zarzębski. Uwagi o naszym Stowarzyszeniu (Refleksje pozjazdowe)	6
J. Wróblewski. Stawka na młodzież	8
R. Wolny. Rola Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich	11
E. Pawlikowska. Państwowa Rada Biblioteczna	12
W. W. Sierow. Radzieckie biblioteki w nowym planie pięcioletnim (Tłum. J. Ankudowicz)	15
Felieton bibliograficzny	
Dziś projekt reorganizacji „Domu Książki” (Współautorzy)	21
Przegląd piśmiennictwa	
Sprawy bibliotek i czytelnictwa w prasie (<i>eLBe</i>)	23
Książka przeznaczona dla każdego. (K. Świerkowski: <i>Księgoznawstwo dla każdego</i> . Wwa 1971. Rec. W. Wilbikowa)	25
Kronika krajowa i zagraniczna (<i>L.B.</i> oraz <i>B.C.</i>)	27
Przepisy prawne (<i>TeZar</i>)	30
Informacja IKiCz o realizacji wskaźnika zakupu książek	III okł.

СОДЕРЖАНИЕ

Общество Польских Библиотекарей	2
— Примечания про нашем Обществе	6
— Молодые библиотекари в будущем	8
— Роль Общества Польских Библиотекарей	11
— Государственный Библиотечный Совет	12
— Советские библиотеки в новой пятилетке	15
Обзор литературы	
Проблемы библиотек и чтения в печати	23
Внутренняя и зарубежная хроника	27
Законодательство	30

CONTENTS

The Polish Library Association	2
— Remarks of our Association	6
— Young librarians in the future	8
— The role of the Polish Library Association	11
— The State Library Council	12
— The Soviet Union libraries in the five years plan	15
Reviews of books and articles	
Problems of libraries and reading in the press	23
Domestic and foreign chronicle	27
Legal regulations	30

REDAGUJE KOMITET: T. Bruszewski, St. Jeżyński, H. Kamińska, J. Kołodziejska (redaktor), J. Maj (sekretarz redakcji), K. Podhorski, D. Ostaszewska, A. Sitarska.

BIBLIOTEKARZ

CZASOPISMO POŚWIĘCONE SPRAWOM BIBLIOTEK I CZYTELNICTWA

Nr 1

WARSZAWA

ROK XL

OD REDAKCJI

Ogólnokrajowy Zjazd Delegatów SBP, wybór nowego Zarządu Głównego, próba stworzenia perspektywicznego programu działania na najbliższą kadencję, upoważniają naszą Redakcję do zorganizowania w najbliższych numerach *Bibliotekarza* dyskusji nad dotychczasową i przyszłą działalnością naszego Stowarzyszenia. Zapraszamy do niej wszystkich chętnych, młodych i starszych, szeregowych bibliotekarzy i tych, którzy pełnią funkcje kierownicze, pracowników bibliotek wiejskich i dużych ośrodków miejskich. Wypowiedzi powinny być w miarę możliwości krótkie, zwarte i treściwe. Proponujemy skoncentrowanie wypowiedzi wokół spraw następujących:

1. Czy SBP powinno rozrastać się ilościowo, czy raczej skupiać bibliotekarzy o określonych kwalifikacjach i stażu pracy?

2. Czy program działania powinien skupiać się wokół spraw merytorycznych (sympozja naukowe, działalność wydawnicza, kontakty zagraniczne), czy też powinien uwzględniać również elementy rozrywkowe (wycieczki, spotkania towarzyskie itp.)?

3. Czy dotychczasowa praca Zarządu Głównego skupiająca się w poszczególnych komisjach problemowych (komisja bibliotek naukowych, budownictwa bibliotecznego, informacji naukowej) jest odczuwalna w poszczególnych okręgach SBP?

4. Czy kontakty członków Prezydium SBP z Zarządami Okręgów są wystarczające i jaką powinny mieć formę?

5. Jaki jest udział w pracy SBP bibliotekarzy wiejskich i małomiejских?

6. Jak oceniana jest aktywność Zarządu Okręgu SBP (czy reprezentuje on sprawy bibliotekarzy wobec władz miejscowych, czy jego program działania jest znany szeregowym członkom, w jakich formach są oni informowani o pracach Zarządu Głównego SBP)?

Ponieważ Redakcja nasza pragnie wydać cały numer specjalny poświęcony SBP, prosimy o nadsyłanie wypowiedzi do dnia 1 maja 1973 r. Osoby, które nie chcą ujawnić swego nazwiska, mogą podać je tylko do wiadomości Redakcji.

Jako pierwsze publikujemy dwie wypowiedzi aktywnych członków naszego Stowarzyszenia oraz opinię dziennikarza, który uczestniczył w Ogólnokrajowym Zjeździe Delegatów SBP w Bydgoszczy.

STOWARZYSZENIE BIBLIOTEKARZY POLSKICH

I. Ogólnokrajowy Zjazd Delegatów SBP

W dniach 29-30 września 1972 r. odbył się w Bydgoszczy statutowy Ogólnokrajowy Zjazd Delegatów SBP, w którym uczestniczyło 122 delegatów oraz przedstawiciele Zarządów Okręgów Stowarzyszenia i zaproszeni goście. Z ramienia władz partyjnych i państwowych oraz instytucji naukowych i stowarzyszeń społecznych w Zjeździe udział wzięli: wiceministrowie: Kultury i Sztuki — Aleksander Syczewski oraz Oświaty i Wychowania — Jerzy Wołczyk, zastępca kierownika Wydziału Kultury KC PZPR — Edmund Makuch, zastępca kierownika Wydziału Oświaty i Kultury CRZZ — Marian Koliński, zastępca Szefa Głównego Zarządu Politycznego WP — płk Albin Zyto, sekretarz propagandy KW PZPR w Bydgoszczy — Witold Soporowski, sekretarz Prezydium WRN — Kazimierz Maludziński, wicedyrektor Departamentu Organizacji Badań i Prognoz Oświatowych Ministerstwa Oświaty i Wychowania — Franciszek Krysiak, dyrektor Departamentu Pracy Kulturalno-Oświatowej i Bibliotek Ministerstwa Kultury i Sztuki — Edward Kopyt, zastępca dyr. generalnego Centrum Informacji Naukowo-Technicznej i Ekonomicznej w Warszawie — Stefan Sabiniewicz, zastępca dyrektora CİNTE — Eugeniusz Małkiewicz, przewodniczący Sejmowej Komisji Oświaty i Kultury — poseł Witold Lassota, przedstawiciel Zarządu Głównego ZNP — Stefan Kotarski, Przewodniczący Zarządu Głównego Stowarzyszenia Księgarzy Polskich — Tadeusz Hussak.

Obradom przewodniczył doc. dr Józef Korpała, dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej w Krakowie.

Program Zjazdu obejmował — poza częścią powitalną — referat problemowy doc. dr hab. Witolda Stankiewicza nt. „Biblioteka Narodowa a potrzeby nauki, kultury i gospodarki”, sprawozdanie z działalności ustępujących władz SBP za okres kadencji (od czerwca 1969 r.) przedstawione przez sekretarza generalnego kol. Stanisława Jeżyńskiego i dyskusję oraz wybór nowych władz Stowarzyszenia.

Uczestnicy Zjazdu przyjęli przez aklamację wniosek ustępującego Prezydium o nadanie godności członków honorowych SBP dwu zasłużonym bibliotekarkom, koleżankom Helenie Handelsman i Zofii Hryniewicz z Warszawy.

Wiceministrowie Kultury i Sztuki oraz Oświaty i Wychowania dokonali aktu dekoracji odznaczeniami państwowymi następujących Koleżanek i Kolegów:

Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski — Izabela Nagórska, Maria Prokopowicz, Zofia Warczygłowa-Piotrowska.

Złoty Krzyż Zasługi — Jadwiga Cwiekowa, Zbigniew Dobrowolski.

Minister Kultury i Sztuki nadał odznaki Zasłużonego Działacza Kultury 21 osobom ze środowiska bibliotekarskiego oraz przyznał nagrody pieniężne 25 działaczom SBP.

Zarząd Główny SBP wyróżnił Odznaką Honorową SBP 97 koleżanek i kolegów.

Wiceminister Kultury i Sztuki wręczył ponadto nagrodę Ministra za wybitną działalność zawodową i społeczną w Stowarzyszeniu Bibliote-

karzy Polskich kol. Edwardowi Assbury, pierwszemu wiceprzewodniczącemu ZG SBP.

Na Zjeździe wręczono stypendium ufundowane przez prof. dr Władysława Tatarakiewicza (w wysokości 10 000 zł) dwójgu młodym bibliotekarzom — Małgorzacie Daniszewskiej z Knyszyna i Jerzemu Andrzejewskiemu z Łodzi.

W dyskusji nad sprawozdaniami z działalności Stowarzyszenia przedstawionymi przez ustępujący Zarząd Główny oraz nad proponowanymi poprawkami do Statutu SBP uczestniczyło 28 osób.

W wyborze nowego Prezydium Zarządu Głównego uczestniczyło 119 uprawnionych do głosowania delegatów, przy czym głosów ważnych oddano 110.

Przewodniczącym Zarządu Głównego został wybrany doc. dr hab. Witold Stankiewicz, dyrektor Biblioteki Narodowej w Warszawie. W skład Zarządu Głównego weszli (w kolejności według liczby uzyskanych głosów): Jadwiga Kołodziejska (Warszawa), Janina Cygańska (Warszawa), Tadeusz Bruszewski (Warszawa) i Mieczysław Mazurkiewicz (Wrocław), Franciszek Łozowski (Poznań), Stefan Rosołowski (Warszawa) i Władysława Wasilewska (Warszawa), Hanna Zasadowa (Warszawa), Zbigniew Żmigrodzki (Częstochowa), Władysław Bartoszewski (Warszawa), Cecylia Duninowa (Łódź), Hanna Uniejewska (Warszawa), Ewa Pawlikowska (Warszawa), Wanda Pindłowa (Kraków), Edward Assbury (Warszawa) i Stanisław Badoń (Szczecin).

Do Głównej Komisji Rewizyjnej wybrani zostali: Alicja Halpernowa (Warszawa), Stanisław Jeżyński (Warszawa), Krystyna Lisowska (Lublin), Aleksandra Misiowa (Rzeszów), Witold Pawlikowski (Poznań), Zofia Piotrowska (Warszawa), Jadwiga Tatjewska (Warszawa) i Piotr Wasilewski (Jarocin). W skład Głównego Sądu Koleżeńskiego weszli: Maria Hudymowa (Koszalin), Bogumił Kupść (Warszawa), Jan Pasierski (Wrocław), Henryk Sawoniak (Warszawa), Piotr Stasiak (Katowice).

II. Ukonstytuowanie się władz SBP

Nowo wybrane Prezydium Zarządu Głównego SBP ukonstytuowało się w dniu 17 października 1972 r.:

Przewodniczący — Witold Stankiewicz

Wiceprzewodniczący — Edward Assbury (pierwszy wiceprzewodniczący), Stanisław Badoń, Stefan Rosołowski, Hanna Uniejewska, Zbigniew Żmigrodzki

Sekretarz Generalny — Janina Cygańska, Zastępca Sekretarza Generalnego — Hanna Zasadowa, członek Sekretariatu — Władysław Bartoszewski (sprawy łączności z prasą i stowarzyszeniami kulturalnymi)

Skarbnik — Tadeusz Bruszewski, Zastępca Skarbnika — Władysława Wasilewska.

Przyjęto równocześnie, że rolę opiekunów poszczególnych Okręgów z ramienia Prezydium, zobowiązanych do utrzymywania kontaktu z Zarządami tych Okręgów, pełnić będą: Białystok — Władysława Wasilewska, Bydgoszcz — Hanna Zasadowa, Gdańsk — Jadwiga Kołodziejska, Katowice — Hanna Uniejewska, Kielce — Ste-

fan Rosołowski, Koszalin — Stanisław Badoń, Kraków — miasto i Kraków-województwo — Władysław Bartoszewski, Lublin — Zbigniew Żmigrodzki, Łódź-miasto i Łódź-województwo — Mieczysław Mazurkiewicz, Olsztyn — Władysław Bartoszewski, Opole — Janina Cygańska, Poznań-miasto i Poznań-województwo — Cecylia Duninowa, Rzeszów — Wanda Pindłowa, Szczecin — Edward Assbury, Warszawa-miasto — Witold Stankiewicz, Warszawa-województwo — Ewa Pawlikowska, Wrocław-miasto i Wrocław-województwo — Franciszek Łozowski, Zielona Góra — Stanisław Badoń.

III. Prace programowe

Prezydium na swym pierwszym posiedzeniu ustaliło następujące główne kierunki działalności SBP w kadencji 1972-1975:

1. Wypracowanie programu *modernizacji bibliotek*, której konieczność wynika z przeobrażeń zachodzących w funkcjach i metodach pracy bibliotek, służących nowoczesnemu społeczeństwu budującemu socjalizm.

2. Reprezentowanie *interesów całego bibliotekarstwa polskiego*, konsultowanie i opiniowanie wszelkich projektów przepisów prawnych, współpraca z instytucjami państwowymi, a zwłaszcza z Ministerstwem Kultury i Sztuki oraz związkami zawodowymi i innymi organizacjami społecznymi.

3. Zwiększenie liczby członków poprzez *aktywizację organizacyjną* młodszych pracowników bibliotek oraz rozszerzenie działalności Stowarzyszenia na pracowników ośrodków informacji.

4. Podjęcie starań o *poprawę bazy materialnej* Stowarzyszenia, zwłaszcza o polepszenie podstaw finansowych działalności (starania o dotacje docelowe, werbowanie członków wspierających) oraz zmiany — krytycznej już — sytuacji lokalowej biura ZG Stowarzyszenia w Warszawie.

5. Utrzymywanie i rozszerzanie *kontaktów z międzynarodowym ruchem bibliotekarskim*, służących wzajemnej wymianie doświadczeń oraz podnoszeniu kwalifikacji zawodowych.

6. Podejmowanie *współpracy z instytucjami i organizacjami społecznymi* o charakterze kulturalnym w zakresie prac oświatowych i wymiany doświadczeń w odniesieniu do pracy z książką.

IV. Wizyta u Ministra Kultury i Sztuki

Przedstawiciele Prezydium SBP w składzie kol. kol.: W. Stankiewicz, E. Assbury, Z. Żmigrodzki, J. Cygańska, H. Zasadowa, F. Łozowski przyjęci zostali w dniu 26 października 1972 r. przez Ministra Kultury i Sztuki, Stanisława Wrońskiego w obecności Wiceministrów T. Kaczmarka i B. Płazy oraz Kierownika Departamentu Pracy Kulturalno-Oświatowej i Bibliotek — dyr. Edwarda Kopyta i wicedyr. Ewy Pawlikowskiej.

Kierownictwo Resortu Kultury i Sztuki zapoznało się z problematyką prac oraz głównymi założeniami programowymi działalności Stowarzyszenia w najbliższych latach.

V. 38. Sesja IFLA w Budapeszcie

W dniach 28 VIII — 2 IX 1972 r. odbyła się w Budapeszcie 38. Sesja IFLA (Międzynarodowej Federacji Stowarzyszeń Bibliotekarzy), której głównym hasłem było „Czytelnictwo w zmieniającym się świecie”. W Sesji uczestniczyła 14-osobowa oficjalna delegacja polska. Ponadto w obradach wzięli udział uczestnicy wycieczki zorganizowanej przez Stowarzyszenie.

Czynny udział w Sesji członków naszej delegacji wyrażał się przede wszystkim przygotowaniem czterech referatów, były to:

- dr J. Ankudowicz: Dynamika rozwoju czytelnictwa na wsi i w mieście (Komisja Teorii i Badań Bibliotekoznawczych IFLA),
- dr Krzysztof Migoń: Historyczne podstawy rozwoju czytelnictwa (Komisja Teorii i Badań Bibliotekoznawczych),
- dr Jadwiga Kołodziejska: Społeczna funkcja biblioteki (Komisja Badań Bibliotekoznawczych),
- mgr Cecylia Duninowa: Publiczne biblioteki wielkomiejskie i ich pomoc studiującym (Komisja Bibliotek Publicznych).

W wyniku wyborów w Komisji Teorii i Badań Bibliotekoznawczych IFLA sekretarzem jej wybrana została kol. Jadwiga Kołodziejska. Ponadto w różnych Komisjach i stałych zespołach IFLA biorą udział: Witold Stankiewicz, Jan Baumgart, Irena Morsztynkiewicz, Jerzy Wierzbicki (sekretarz Komisji Budownictwa Bibliotecznego IFLA).

VI. Nowe wydawnictwa SBP

W ostatnich miesiącach ukazały się nakładem SBP następujące pozycje książkowe:

- 1) *Informator bibliotekarza i księgarza na rok 1973*. (Praca zbiorowa pod redakcją Ewy Pawlikowskiej). Cena zł 28.—
- 2) *Literatura piękna 1970. Adnotowany rocznik bibliograficzny*. (Praca zbiorowa). Cena zł 70.—
- 3) *W bibliotece dla dzieci. Poradnik metodyczny*. (Praca zbiorowa pod redakcją I. Stachelskiej). Cena zł 50.—
- 4) Wanda Kiedrzyńska: *Powstanie warszawskie w książce i prasie. Poradnik bibliograficzny*. Cena zł 50.—
- 5) Ryszard Przelaskowski: *Zagadnienia teoretyczne organizacji bibliotek*. Cena zł 24.—
- 6) *Z doświadczeń bibliotek szkolnych i pedagogicznych*. R. X. (Praca zbiorowa pod red. J. Popławskiej). Cena zł 35.—
- 7) *Literatura piękna dla dzieci i młodzieży 1970. Adnotowany rocznik bibliograficzny*. Cena zł 7.—

UWAGI O NASZYM STOWARZYSZENIU

(Refleksje pozjazdowe)

Kolejny Zjazd Delegatów Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich zakończył swe obrady. Wybrano nowe władze. W dyskusji delegaci okręgów zapoznali Zjazd ze swymi indywidualnymi spostrzeżeniami i uwagami o stanie i potrzebach bibliotekarstwa polskiego, głęboko niekiedy wnioskując w szczegółową problematykę zarządzania bibliotekami oraz w metody pracy bibliotek. Goście, reprezentujący różne instytucje i organy centralnej administracji państwowej, mówili o wkładzie bibliotekarstwa polskiego w rozwój nauki, kultury i gospodarki kraju. Mówili także o niektórych planowanych zamierzeniach mających przyczynić się do poprawy sytuacji bibliotek. Komisja wnioskowa podsumowała wnioski i postulaty dyskutantów, dodając zapewne i własne naświetlenie niektórych problemów. Wnioski te są na ogół identyczne jak na poprzednich zjazdach. Podobnie jak przed laty niektóre zostaną rozważone i zrealizowane, inne zaś uznane za słuszne, ale wobec obiektywnych trudności nie będą wykonane.

Zjazd zakończył swe obrady, a uczestniczący w nim — w charakterze gościa — zadaje sobie kłopotliwe (podobnie zresztą jak i po poprzednich zjazdach) pytania: Jaka powinna być rola organizacji bibliotekarskiej w naszej socjalistycznej ojczyźnie? Jakie powinny być metody działania tej organizacji? Jak powinien przebiegać jej Zjazd?

W państwie naszym Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich jest organizacją społeczną skupiającą ludzi tego samego zawodu, nie jest jednak organizacją zawodową w znaczeniu związku zawodowego. Bibliotekarze należą do różnych związków zawodowych. W przypadku bibliotek nie-samoistnych należą oni do tych związków zawodowych, do których należą wszyscy pracownicy instytucji macierzystej danej biblioteki. I tak, koledzy z bibliotek szkolnych i szkół wyższych należą do Związku Nauczycielstwa Polskiego, z bibliotek fachowych do poszczególnych związków branżowych itd. Nasze macierzyste związki zawodowe wykonują w stosunku do nas własne, określone dla nich zadania. A zatem Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich ma zupełnie inne zadania.

W dotychczasowym statucie SBP cel tej organizacji był określony następująco:

»...obrona i reprezentowanie interesów bibliotek i bibliotekarzy, inicjatywa i współpraca ze związkami zawodowymi w zakresie spraw zawodowych bibliotekarzy i bibliografów, podnoszenie kwalifikacji zawodowych oraz teoretyczne i praktyczne rozwijanie wiedzy bibliotekarskiej i bibliograficznej«.

Znacznie już lepiej, aczkolwiek również nieco eufemistycznie, cele to zostały określone w dyskutowanym na zjeździe projekcie zmian statutowych. Cytuję według tekstu projektu:

»1. Stowarzyszenie jest organizacją społeczną o charakterze fachowym i naukowym, skupiającą w swoich szeregach bibliotekarzy, bibliografów i innych pracowników informacji naukowej oraz osoby związane zawodowo i naukowo ze sprawami bibliotekarstwa.

2. Stowarzyszenie jest organizacją uprawnioną do wyrażania opinii w sprawach bibliotekarstwa, bibliografii i informacji naukowej.

3. Stowarzyszenie rozwija działalność społeczno-kulturalną, występuje z inicjatywą społeczną służącą rozwojowi i upowszechnianiu kultury i nauki oraz socjalistycznemu wychowaniu społeczeństwa».

Do zadań Stowarzyszenia należy:

»1. Obrona i reprezentowanie interesów bibliotek i bibliotekarzy, bibliografów i innych pracowników informacji naukowej.

2. Współpraca ze związkami zawodowymi w zakresie spraw zawodowych bibliotekarzy, bibliografów i innych pracowników informacji naukowej.

3. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych oraz teoretyczne i praktyczne rozwijanie wiedzy bibliotekarskiej».

Sądzę, że to właśnie Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, jako organizacja skupiająca ludzi jednego zawodu (obsługującego wszystkie środowiska społeczne) — jest powołana do ustalenia ogólnej koncepcji polityki bibliotecznej w kraju. Dlaczego?

Tu, w tej organizacji sumuje się doświadczenie wszystkich jej członków, ich wiedza zawodowa oraz znajomość tendencji ogólnoswiatowych w tym zakresie. Tę ostatnią organizacja uzyskuje między innymi poprzez studiowanie przez jej członków światowego piśmiennictwa bibliotekarskiego oraz poprzez udział w pracach międzynarodowej organizacji stowarzyszeń bibliotekarskich (IFLA) i innych pokrewnych organizacji. Wiedza i suma doświadczeń praktycznych — pogłębianych stale w codziennych kontaktach z milionami czytelników we wszystkich zakątkach kraju i w różnych środowiskach — predysponują tę organizację do twórczych działań w zakresie polityki bibliotecznej.

Ażeby te funkcje móc faktycznie spełnić, Stowarzyszenie musi mieć także własną koncepcję działań zarówno wewnętrznych jak i zewnętrznych.

Wewnątrz — należałoby dążyć do umasowienia tej organizacji, tak aby każdy kto wykonuje ten zawód znalazł się w jej szeregach. Mam tu na myśli zarówno bibliotekarzy i bibliografów, jak również pracowników ośrodków informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej, a nawet aktywniejszych przedstawicieli zawodów pokrewnych (księgarze, wydawcy, pracownicy redakcji czasopism naukowych i technicznych i in.).

Ponadto należałoby dążyć do stałego podwyższania wiedzy zawodowej i zawodowej świadomości członków SBP — poprzez organizowanie różnorodnych form aktywnego działania, jak: organizowanie szkoleń w okręgach; poradnictwo w zakresie samokształcenia; organizowanie wycieczek do różnych bibliotek w okręgu, w kraju, i za granicą — w celu poznania najciekawszych metod działalności bibliotekarskiej; organizowanie dyskusji zarówno w okręgach, jak i w prezydium SBP oraz na łamach czasopism zawodowych; i wiele innych form.

Wreszcie, zjazd delegatów powinien być miejscem prezentowania przez poszczególne okręgi — za pośrednictwem delegatów — tych właśnie — i tak wypracowanych, stanowisk i poglądów (a nie osobistych impresji delegowanych). Stanowiska te i poglądy — przedyskutowane na zjeździe naszej organizacji — powinny stanowić materiał do krótkiego raportu, dla władz politycznych i organów administracyjnych Państwa, o stanie i potrzebach bibliotek — ze wskazaniem celów najpilniejszych oraz problemów wymagających bardziej szczegółowego zbadania, a także

spraw, których realizacja leży w możliwościach Stowarzyszenia. A więc już nie postulat, ale koncepcja i wskazywanie celów.

Podobnie przedstawiać się powinna rola Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w poszczególnych regionach kraju.

Tak rozumiana funkcja Stowarzyszenia w działaniach ogólnospołecznych powinna je predestynować do roli rzeczywistego eksperta organów i instytucji państwowych, zarówno centralnych jak i terenowych, przede wszystkim w ustalaniu celów działań najbliższych (plany 5-letnie).

Należałoby również dokonać zasadniczej przebudowy struktury organizacyjnej Stowarzyszenia oraz zmienić metody działania jego poszczególnych organów.

Działanie Stowarzyszenia powinno opierać się nie tylko na pracy społecznej, ale również na personelu stałym, i to nie tylko wykonawczym. Sądzę, iż uprawniony do szeregu ważnych działań sekretarz generalny (ew. jego zastępca) powinien być stałym, etatowym pracownikiem organizacji. Podobnie sekretarze okręgów powinni za pracę w Stowarzyszeniu otrzymywać pewne wynagrodzenie. Wskazane byłoby natomiast dokonywanie szybkiej rotacji na stanowiskach kierowniczych (włącznie ze stanowiskiem Prezesa SBP) — ewentualnie dokonywanie ponownego wyboru w przypadkach uzasadnionych — tak, aby przyspieszać w ten sposób rytm życia Stowarzyszenia, aby każdy kto posiada do tego odpowiednie predyspozycje mógł optymalnie przyczyniać się do efektywniejszego wykonywania zadań poszczególnych organów i całej naszej organizacji, a przez to współprzyczyniać się do większego udziału Stowarzyszenia w życiu naszego kraju.

Wydaje się, że realizacja takiej koncepcji Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich stanowi najwłaściwszy kierunek ugruntowania społecznego autorytetu organizacji i zawodu bibliotekarza. Droga ta prowadzi poprzez pracę i zorganizowane, aktywne działanie.

Cele te osiągnąć można tylko poprzez głębszą integrację bibliotekarzy, bibliografów i pracowników ośrodków informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej; poprzez stałe doskonalenie zawodowe każdego członka organizacji i wysoką jego aktywność zawodową oraz czynny udział w pracach Stowarzyszenia. Dopiero wówczas nasz głos — o zapewnienie pracy bibliotekarza i pracownika informacji naukowej, koniecznych i możliwych warunków właściwego jej wykonywania — uzyska społeczną aprobatę, a wykonujący ten zawód będą mieli przeświadczenie o rzeczywistej wysokiej randze społecznej i humanistycznej zawodu, który tak bardzo przyczynia się do porozumienia pomiędzy członkami różnych grup i środowisk społecznych oraz narodów.

JAN WRÓBLEWSKI

STAWKA NA MŁODZIEŻ *

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich jest ważnym ogniwem łączącym rozbite resortowo i nie posiadające swego naczelnego organu administracyjnego nasze bibliotekarstwo. SBP ma piękne tradycje, ode-

* Przedruk fragmentów artykułu zamieszczonego w *Gazecie Olsztyńskiej* z dn. 20 października 1972 nr 257.

grało bowiem czołową rolę w walce o ustawę biblioteczną w latach międzywojennych. Również w okresie powojennym na swoim koncie zapisało poważne osiągnięcia.

Ostatnio na Ogólnokrajowym Zjeździe Delegatów SBP, który odbył się w dniach 29-30 września br. w Bydgoszczy, poczyniono dalsze kroki w celu ulepszenia i rozszerzenia działalności, wprowadzając w tym celu poprawki do statutu. Dodano nowe zadania i nowe środki realizacji. Ten fakt powinien napawać optymizmem wszystkich bibliotekarzy, gdyż na pewno ożywi i wzbogaci się działalność tej organizacji oraz wzrośnie jej autorytet i ranga. Z tego też powinny wypływać wnioski dla działalności SBP w terenie, a więc także w naszym województwie.

A jaka jest obecnie u nas sytuacja? Początki istnienia SBP na Warmii i Mazurach datują się od roku 1949. Sam rozwój tej organizacji niewątpliwie napotykał na większe trudności aniżeli gdzie indziej, chociażby ze względu na skromną liczbę bibliotekarzy etatowych i brak tradycji zrzeszania się w tym zawodzie. Jednak dzięki działaczom — entuzjastom, dla których te sprawy były serdecznie bliskie i którzy nie szczędzili dla nich swego trudu, województwo olsztyńskie w swoim dorobku ma ważne, uznane i pochwalone przez naczelne władze SBP osiągnięcia. Do nich możemy zaliczyć takie inicjatywy jak Dzień Olsztyńskiego Bibliotekarza (1961), wydanie dwu specjalnych rozkładówek w *Głosie Olsztyńskim* (z Okazji Ogólnopolskiego Zjazdu Bibliotekarzy w 1956 r. i Zjazdu Delegatów SBP w Olsztynie w roku 1960) poświęconych problemom olsztyńskiego bibliotekarstwa, zorganizowanie wyłącznie własnymi siłami z okazji jubileuszu 50-lecia SBP sesji naukowej w Olsztynie, utworzenie przy Zarządzie Okręgu Sekcji Naukowej. SBP włączyło się do obchodów Roku Kętrzyńskiego, inicjując i współdziałając w zorganizowaniu w Kętrzynie sesji z okazji nadania tamtejszej Powiatowej i Miejskiej Bibliotece Publicznej imienia Wojciecha Kętrzyńskiego. Ono też zainicjowało i współorganizowało obchody 100-lecia bibliotek polskich na Warmii i Mazurach.

Oczywiście owe osiągnięcia tylko częściowo mogą nas zadowalać, gdyż życie idzie naprzód, potrzebne są nowe inicjatywy i nowe formy działania. Tymczasem ostatnie lata przyniosły raczej regres w działalności SBP na terenie województwa. Wystarczy chociaż dla przykładu podać, że Dzień Olsztyńskiego Bibliotekarza (na którym niegdyś organizowano spotkania z wybitnymi bibliotekarzami) przekształcił się w wycieczki krajoznawcze, a rok bieżący, jako Międzynarodowy Rok Książki i 50-lecia powstania Związku Polaków w Niemczech, został całkowicie zaprzepaszczone (a można było z powodzeniem zorganizować sesję oraz spotkania z dawnymi bibliotekarzami spod znaku Rodła). Przyczyną tego był zarówno brak wycucia aktualnych potrzeb, jak i brak ogólnej koncepcji, a szczególnie rozmachu w działaniu. Nie bez znaczenia były tutaj również same metody. Dlatego też przed nowym Zarządem Okręgu SBP, który zostanie wybrany na Zjeździe Okręgowym w Olsztynie 30 października, stanie poważny problem, w jakim kierunku ma rozwijać się dalsza działalność SBP w naszym województwie? Będzie on musiał we wnikliwych konsultacjach nakreślić taki program i kierunki działania, które by odpowiadały również szeregowym członkom SBP. Jako jeden z tych szeregowych, chciałbym już dziś zasygnalizować swoje sugestie w celu skonfrontowania ich z opinią bibliotekarzy.

Wydaje się, że w obecnych warunkach nie możemy sobie pozwolić na „wszystko”, gdyż wobec rozpraszania sił nic wtedy nie osiągniemy. Trzeba więc wybrać główny kierunek działania i na nim skupić główne siły. Takim głównym kierunkiem winna stać się kadra, bo ona jest najważniejszym elementem w rozwoju bibliotekarstwa. Tym bardziej że sytuacja w tej dziedzinie jest wysoce niezadowolająca. Właśnie na Zjeździe Delegatów w Bydgoszczy dyrektor jednej z najpoważniejszych bibliotek warszawskich zwrócił uwagę na krytyczną sytuację ze względu na brak odpowiednich ludzi na stanowiska kierownicze, gdyż pokolenie wybitnych bibliotekarzy już odeszło, a następcy jeszcze nie dojrżeli. Innymi słowy brak wybitnych bibliotekarzy wśród średniego pokolenia. To jest prawda. Ale prawdą jest również to, że do takiego stanu doprowadził całkowity brak polityki w zakresie wychowania młodej kadry bibliotekarskiej. Bibliotekarza bowiem nie wystarczy tylko wykształcić (nauczyć fachowych umiejętności), trzeba go jeszcze wychować. Dlatego też powstaje tu wdzięczne pole działania dla SBP, tym bardziej, że jeden z nowych zakresów działania wprowadzony do statutu w celu realizacji zadań, to »prowadzenie działalności wychowawczo-dydaktycznej i propagandowej«. Nie ulega wątpliwości, że w tej dziedzinie SBP na Warmii i Mazurach może osiągnąć poważne rezultaty, jako jeden z współpartnerów wychowania bibliotekarskiej kadry (bowiem w wychowywaniu bibliotekarza bierze udział szereg czynników z macierzystym zakładem pracy na czele).

Widziałbym tutaj dwa etapy działalności. Pierwszy, jeszcze „przedzjazdowy”, w którym głównym celem będzie przyczynianie się do wzbudzenia odpowiedniego „narybku”, gdyż z tym nie jest najlepiej. Poważna część kandydatów na studia bibliotekoznawcze idzie na ślepo, albo dzięki takiej informacji, że w bibliotece to tylko książki się czyta. Dlatego SBP mogłoby podjąć się rzeczowej informacji o zawodzie bibliotekarskim, wykazując jego blaski, ale nie pomijając cieni. Powinno też utrzymywać kontakt ze studentami bibliotekoznawstwa zapraszając ich na różne zjazdy i imprezy. Drugi etap, to opieka nad młodymi bibliotekarzami pracującymi już w zawodzie. Każdy nowo zaangażowany bibliotekarz winien nie tylko wiedzieć o istnieniu, celach i zadaniach SBP, ale również odczuwać jego oddziaływanie. O ile dziś młodzi niezbyt chętnie garną się do Stowarzyszenia, nie trzeba się temu dziwić. Mają dużo racji. Każdy bowiem bibliotekarz, a szczególnie ten najmłodszy winien w SBP widzieć i odczuwać swoją zawodową społeczność. Nie ma co ukrywać, że w poszczególnych bibliotekach tzw. stosunki międzyludzkie są różne. W jednych lepsze, w drugich gorsze. Ponadto niekiedy napięte zadania usługowe nie zawsze pozwalają na właściwe zajęcie się młodym bibliotekarzem, nie mówiąc już, że krępująco może wpływać samo istnienie służbowej hierarchii. Natomiast na płaszczyźnie SBP każdy jest równym wśród równych, każdy jest równoprawnym członkiem wielkiej bibliotekarskiej społeczności. Dlatego też tutaj można czuć się najswobodniej, toczyć nieskrępowane twórcze dyskusje, wyzwać inicjatywy, wymieniać doświadczenia i poszerzać swoją bibliotekarską wiedzę. Z tego też względu SBP na naszym terenie powinno liczyć na młodzież.

ROLA STOWARZYSZENIA BIBLIOTEKARZY POLSKICH *

Praca wewnętrzna SBP, praca nad zaktywizowaniem członków, rozwijanie dyskusji o najistotniejszych sprawach bibliotekarstwa — to warunek niezbędny podniesienia jego rangi i roli. Głównie tam mogą i powinny się rodzić nowe i żywe koncepcje rozwiązań w naszym bibliotekarstwie.

Na Zjeździe podniosły się głosy, że z SBP jakoś nikt się nie liczy. Można by tego nie brać dosłownie, gdyby nie fakty, pierwsze z wielu, a stosunkowo świeże: nieobecność przedstawicieli Stowarzyszenia na spotkaniu I sekretarza KC PZPR z przedstawicielami związków twórczych (w maju b.r. podczas Dni Oświaty, Książki i Prasy); ostatnia likwidacja, bez skonsultowania się ze Stowarzyszeniem, dwuletniego Studium Kulturalno-Oświatowego i Bibliotekarskiego w Łodzi; niewielka liczba bibliotekarzy uhonorowanych odznaczeniami państwowymi.

Czy brak autorytetu SBP jest konsekwencją niskiego prestiżu zawodu bibliotekarza? I tak, i nie! Prestiż bibliotekarstwa był ongiś w Polsce dość wysoki. Zasadzał się głównie na społecznym zaangażowaniu ludzi tego zawodu, ich wartościach moralnych, ideowych, patriotyzmie, który wyraził się, na przykład, heroiczną postawą w ratowaniu zbiorów podczas ostatniej wony. Prestiż ten w niektórych środowiskach (twórczych, naukowych, dziennikarskich) świadomych istotnych i obiektywnych uwarunkowań obecnej sytuacji nigdy zresztą nie został naruszony. Jednak u młodych pokoleń bez świadomości i doświadczeń historycznych, a ceniących najwyżej właściwości funkcjonalne każdej profesji — zawód bibliotekarza nie cieszy się wielkim autorytetem. Są jednak realne nadzieje, że profesja bibliotekarza odzyska znów należną sobie wysoką rangę i prestiż.

Sprawą pierwszorzędnej wagi jest zapewnienie właściwej informacji wewnątrz Stowarzyszenia, jak też tworzenie przezeń publiczności wokół spraw bibliotekarstwa na zewnątrz. Na Zjeździe domagano się powołania rzecznika prasowego SBP i stworzenia pisma branżowego, integrującego wszystkie systemy bibliotekarskie w kraju.

Potrzeby naszych bibliotek są ogromne i w szczerą, a momentami żarliwą dyskusji na Zjeździe dano temu pełny wyraz. Dyskusja nie miała jednak, wbrew pozorom, charakteru pesymistycznego. We wszystkich wypowiedziach przebiła świadomość jakże innego obecnie stosunku centralnych władz partyjnych i administracyjnych do problemów kultury, także bibliotekarstwa. Optymistycznym symbolem tych zmian jest decyzja rządu o podjęciu jeszcze w bieżącej pięcioletniej budowy Biblioteki Narodowej w Warszawie. Sprawa ta, będąca przez długie lata symbolem zepchnięcia bibliotekarstwa na ostatnie miejsce w hierarchii potrzeb narodowych jest dziś widomym znakiem odzyskiwania przez nasze bibliotekarstwo właściwej mu rangi.

* Przedruk fragmentu artykułu zamieszczonego w *Gazecie Pomorskiej* nr 243 z dn. 12 X 1972.

PAŃSTWOWA RADA BIBLIOTECZNA

Artykuł ten należało opracować i opublikować co najmniej o dwa lata wcześniej. Kilka doniesień o Państwowej Radzie Bibliotecznej znalazło się w *Przeglądzie Bibliotecznym*¹, zamieszczono także krótką notatkę w *Informatorze Bibliotekarza i Księgarza*², w niczym to jednak nie może usprawiedliwić braku jakiejkolwiek wzmianki o działalności Rady na łamach *Bibliotekarza*.

Wypada od razu oddać sprawiedliwość Redakcji, która zabiegała o uzyskanie dla swego miesięcznika informacji o organizacji PRB i jej działalności, lecz „opieszałość” sekretarza Rady (autorki niniejszego artykułu) była główną przyczyną tego przedłużającego się milczenia. Po tych paru słowach wyjaśnienia, będących jednocześnie próbą usprawiedliwienia się, przystępuję do właściwego tematu.

Państwowa Rada Biblioteczna została powołana jako organ opiniotwórczy i doradczy Ministra Kultury i Sztuki w sprawach bibliotek na podstawie art. 10 ustawy o bibliotekach z dn. 9 kwietnia 1968 roku. Do zakresu działania Rady w myśl cytowanego artykułu ustawy, należy w szczególności: wypowiadanie się w najistotniejszych sprawach bibliotekarstwa i czytelnictwa dotyczących np. specjalizacji zbiorów bibliotecznych, ich wymiany międzybibliotecznej, zabezpieczenia i konserwacji; koordynacji działalności bibliograficznej i informacyjnej oraz centralnych katalogów sprawozdawczości bibliotecznej; normalizacji a także kształcenia i doskonalenia zawodowego pracowników bibliotek. Rada może zgłaszać wnioski w tych wszystkich sprawach, co jest równoznaczne z przywilejem podejmowania inicjatywy w zakresie różnych problemów polityki bibliotecznej. Do zadań Rady należy także opiniowanie projektów aktów normatywnych w dziedzinie bibliotekarstwa i wypowiadanie się w sprawach budownictwa bibliotecznego.

Zgodnie z tak nakreślonymi uprawnieniami, obejmującymi bardzo szeroki zakres problematyki bibliotecznej, żadne poczynania, żadna decyzja nie powinna być podejmowana bez uzyskania opinii Państwowej Rady Bibliotecznej, bez wysłuchania jej głosu doradczego.

Dla zapewnienia Radzie warunków do należytego wywiązywania się z nałożonych na nią obowiązków i możliwości wykorzystania uprawnień, konieczny był odpowiedni akt wykonawczy do ustawy o bibliotekach. W tym celu opracowany został i zatwierdzony przez Prezesa Rady Ministrów Regulamin Państwowej Rady Bibliotecznej, w którym w sposób szczegółowy określono zakres działania i organizację wewnętrzną Rady oraz skład i tryb powoływania jej członków.

W myśl Regulaminu przewodniczącym Rady jest z urzędu Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Kultury i Sztuki, sprawujący nadzór nad

¹ Gruberska E.: Państwowa Rada Biblioteczna. *Prz. bibliot.* R. 37 : 1969 z. 1 s. 39-45; Olińska T.: Informacja o działalności Państwowej Rady Bibliotecznej. *Prz. bibliot.* R. 37 ; 1969 z. 4 s. 365; Pawlikowska E.: Państwowa Rada Biblioteczna (po rocznej działalności). *Prz. bibliot.* R. 38 : 1970 z. 1 s. 35-38.

² Państwowa Rada Biblioteczna. *Informator Bibliotekarza i Księgarza na rok 1971*. Wwa 1970 s. 133-134.

bibliotekami. W skład Rady wchodzi 22 członków — przedstawiciele resortów o podstawowym znaczeniu dla kultury, nauki, techniki, oświaty i wychowania, obronności kraju, zdrowia oraz kluczowych gałęzi przemysłu i gospodarki narodowej. Zapewniono też liczny udział w składzie osobowym Rady przedstawicielom instytucji i organizacji społecznych jak CRZZ, Zw. Zaw. Pracowników Kultury i Sztuki, Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, Związku Nauczycielstwa Polskiego. Z urzędu w skład Rady wchodzi: dyrektor Biblioteki Narodowej i dyrektor Centrum Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej.

Organem wykonawczym Rady jest Prezydium Rady, które tworzą: przewodniczący, zastępca przewodniczącego, sekretarz Rady i przewodniczący sekcji.

Na pierwszym inauguracyjnym posiedzeniu plenarnym Rady (5 V 1969 r.) ukonstytuowało się Prezydium, powołane też zostały sekcje. Ustalono następującą problematykę sekcji ds.: zbiorów bibliotecznych; informacji, dokumentacji i bibliografii; upowszechniania czytelnictwa; kształcenia i doskonalenia kadr.

W niniejszym artykule celowo nie podaję imiennego składu Rady. Dane te można znaleźć w informacji o powołaniu Państwowej Rady Bibliotecznej zamieszczonej w *Przeglądzie Bibliotecznym* (R. 38 : 1969, z. 1), tam także podano w całości tekst Regulaminu. W okresie 3 lat od momentu powołania Rady Regulamin ten uległ częściowej dezaktualizacji na skutek przekształcenia, likwidacji czy powołania nowych resortów i urzędów centralnych. W ślad za tym a także i z innych przyczyn nastąpiły zmiany w składzie osobowym Rady. Regulamin PRB będzie w najbliższej przyszłości zaktualizowany, a skład Rady zmieniony i uzupełniony.

Ten nieco przydługi wstęp formalno-prawny będzie może pomocny dla lepszego zilustrowania działalności Rady, a raczej poszczególnych jej sekcji, w których właściwie koncentruje się całość poczynañ merytorycznych, ujętych w opracowane przez nie plany pracy.

Regulamin PRB przewiduje, w razie potrzeby, powoływanie komisji dla opracowania określonych zagadnień i daje podstawy do korzystania z pomocy rzeczoznawców — specjalistów z różnych dziedzin bibliotekarstwa. Na tej zasadzie powołana została komisja ds. statystyki bibliotecznej, a wszystkie sekcje współpracują z szerokim kręgiem ekspertów.

Z prac już zakończonych i przekazanych do dalszego urzędowego postępowania Ministerstwu Kultury i Sztuki należy wymienić dwie najważniejsze. Pierwsza to projekt jednolitego systemu kształcenia bibliotekarzy opracowany przez Sekcję ds. kształcenia i doskonalenia bibliotekarzy.

Projekt systemu kształcenia bazuje na jednolitości zawodu bibliotekarskiego i jednorodności funkcji i zadań współczesnej biblioteki. W związku z tym uwzględniono w projekcie jednolite formy kształcenia stacjonarnego i zaocznego oparte na jednolitych zasadach programowych na zróżnicowanych poziomach: w szkołach wyższych (akademickich i zawodowych), w szkołach policealnych oraz na kursach kwalifikacyjnych, zakończonych egzaminem odpowiedniej kategorii.

Projekt ten był przedmiotem szerokiej i krytycznej dyskusji społecznej i fachowej w Okręgach Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich i zaopiniowany przez Komisję Rady Głównej ds. Bibliotek i Informacji Naukowej Szkolnictwa Wyższego.

Drugie wykonane zadanie to opracowany przez zespół ekspertów w ramach prac Sekcji ds. zbiorów bibliotecznych — projekt zasad specjalizacji zbiorów materiałów bibliotecznych oraz działalności informacyjnej bibliotek naukowych. Specjalizacja zbiorów jest przedsięwzięciem obejmującym ogólnokrajową sieć biblioteczną. Określona grupa bibliotek naukowych, wyznaczonych na biblioteki centralne, będzie zobowiązana do gromadzenia materiałów bibliotecznych z określonej dla nich dziedziny nauki i techniki. Biblioteki centralne, których przynależność resortowa zostanie zachowana, tworzyć będą podsystem specjalnych bibliotek naukowych stanowiących część ogólnokrajowego systemu informacji.

Sekcja ds. upowszechniania czytelnictwa dokonała, przy współpracy ekspertów, krytycznej oceny konkursów i plebiscytów czytelnictwa („Złoty Kłos”, „Bliżej książki współczesnej”). W oparciu o przedstawione przez ekspertów wnioski wprowadzone zostały pewne zmiany organizacyjne i założenia programowe tych konkursów.

Na wniosek Komisji ds. statystyki bibliotecznej Państwowa Rada Biblioteczna zleciła Instytutowi Książki i Czytelnictwa opracowanie rocznika statystycznego bibliotek publicznych, który ukazał się w formie publikacji pt. *Biblioteki publiczne w liczbach w 1971 r. Cz. I Informacja statystyczna* oraz cz. II. *Analiza statystyczna*.

Z prac będących w toku na pierwszym miejscu trzeba wymienić Raport o stanie bibliotek. Zgodnie z uchwałą Prezydium PRB w początku 1971 r. podjęte zostały prace nad Raportem. Opracowanie Raportu powierzono Bibliotece Narodowej, przy współudziale 22 ekspertów, specjalistów z różnych dziedzin bibliotekarstwa. Obecnie trwają w Bibliotece Narodowej prace nad ostateczną redakcją zgromadzonego materiału. Przewiduje się, że Raport zostanie przedłożony, po przyjęciu go przez Prezydium i Plenum Państwowej Rady Bibliotecznej, władzom partyjnym i państwowym jako materiał oceniający stan i sytuację polskiego bibliotekarstwa.

Wszystkie sekcje Rady przygotowują obecnie plan pracy na lata 1973/74. Plan ten przewiduje kontynuowanie prac już rozpoczętych, jak np. opracowanie zebranego, na zlecenie Sekcji ds. upowszechniania czytelnictwa, materiału na temat propagandy książki w programach radia i telewizji, rozważenie zmiany zasad przydzielania bibliotekom egzemplarza obowiązkowego. Będą też podjęte nowe inicjatywy, np. prace nad systemem doskonalenia zawodowego pracowników bibliotek, metodami i formami pomocy uczącym się i studiującym zaocznie stosowanymi przez biblioteki.

Należy jeszcze przypomnieć, że Rada wykonując swe statutowe obowiązki opiniowała kilkanaście projektów aktów normatywnych, z których znaczna część nabrała już mocy prawnej w formie uchwał czy zarządzeń. Żeby nie być gołosłowną, zacytuję tu choć kilka:

Włączenie do ogólnokrajowej sieci bibliotecznej Biblioteki Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk oraz Biblioteki im. Zielińskich Towarzystwa Naukowego Płockiego (Zarządzenie nr 132 Min. Kult. i Szt. z dn. 9 XII 1970).

Określenie wykształcenia uznanego za bibliotekarskie oraz rodzajów pracy, które można uznać za prace bibliotekarskie dla ustalenia stażu pracy wymaganego do zajmowania stanowisk w służbie bibliotecznej (Zarządzenie nr 115 Min. Kult. i Szt. z dn. 4 II 1971).

Określenie wskaźników zaopatrzenia bibliotek publicznych w nowości wydawnicze w latach 1971-1980 (Zarządzenie nr 14 Min. Kult. i Szt. z dn. 4 II 1971).

Nadanie statutów bibliotekom publicznym stopnia wojewódzkiego i powiatowego (Zarządzenie nr 109 Min. Kult. i Szt. z dn. 2 XI 1972).

Opiniowano też projekty zarządzeń w takich sprawach jak: międzybiblioteczna wymiana, przekazywanie i sprzedaż zbędnych materiałów bibliotecznych, obsługa biblioteczna chorych w szpitalach i innych zakładach zamkniętych służby zdrowia, projekt uchwały o informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej.

Mimo podejmowania i wykonywania, w ramach i granicach swych uprawnień, różnych zadań i prac Państwowa Rada Biblioteczna oceniana jest krytycznie, a nawet negatywnie³. Z oficjalną krytyką działalności Rady występują bibliotekarze i publicyści na łamach poczytnych i cenionych tygodników społeczno-kulturalnych, jak *Życie Literackie*, *Tygodnik Kulturalny*.

Przyczyny tego niezadowolenia są różnorodne i na pewno nie pozbawione słuszności. Niejednokrotnie przypisuje się Radzie funkcje i zadania, których ona nie posiada i do których nie została powołana. Warto więc może jeszcze raz podkreślić, że nie posiada ona żadnych uprawnień stanowiących oraz wykonawczych. Nie może więc zastąpić ani Departamentu Bibliotek, ani żadnego administracyjnego organu bibliotecznego.

Nie jest też Państwowa Rada Biblioteczna organizacją społeczną. Członkowie Rady delegowani przez swe instytucje macierzyste pracują w Radzie w ramach swych obowiązków służbowych lub społecznych w ramach tych instytucji czy organizacji, w których pełnią swe funkcje.

Rzeczowa i życzliwa krytyka jest zawsze potrzebna i pożyteczna i takiej krytyki oczekuje od środowiska bibliotecznego Państwowa Rada Biblioteczna.

W. W. SIEROW

Naczelnik Głównej Inspekcji Bibliotek
Ministerstwa Kultury ZSRR

RADZIECKIE BIBLIOTEKI W NOWYM PLANIE PIĘCIOLETNIM

W planie rozwoju gospodarki narodowej na lata 1971-1975 bardzo wyraźnie zostały sformułowane zadania doskonalenia bibliotekarstwa w całym kraju. Biblioteki są włączone w szeroki program działań zmierzających do wychowania mas pracujących w duchu komunizmu, do upowszechnienia zdobyczy nauki i techniki.

Wynika stąd konieczność doskonalenia pracy bibliotek, bardziej precyzyjnego planowania rozwoju bibliotekarstwa, określenia perspektyw rozwoju różnych typów bibliotek, koordynowania ich działalności. Główne kierunki rozwoju bibliotekarstwa należy wyznaczać na podstawie analizy efektywności ich aktualnego działania, na podstawie dokonanych osiągnięć jak i problemów dotychczas nie rozwiązanych.

³ Jankowerny W.: *Lamus czy warsztat naukowy*. *Tygodnik Kulturalny* nr 15/72; Tabakiera do ... nauki. Z dr Anną Sitarską rozmawia Stanisław Radziszewski. *Życie Literackie* nr 32/72.

W latach 1966-1970 wzrosło społeczne znaczenie bibliotek. Wiąże się to ze wzrostem czasu wolnego, z podniesieniem poziomu politycznego, kulturalnego, wzrostem kwalifikacji ludności, z rozwojem rynku wydawniczego, a szczególnie z rozpowszechnieniem prasy. W ciągu pięciu lat liczba czytelników wzrosła ogółem o przeszło 30 mln, w tym w bibliotekach publicznych o 15 mln, w bibliotekach naukowych i specjalnych o 9 mln, w związkowych o 4 mln. Niezależnie od zmniejszenia się liczby mieszkańców, wzrosła na wsi liczba czytelników o 8 mln (np. na Ukrainie o 3,4 mln, w RSFR o 2,7 mln). Również o 2,7 mln wzrosła liczba czytelników w bibliotekach dziecięcych, o 515 tys. w bibliotekach okręgowych, regionalnych (krajowych) i w bibliotekach republik.

Z bibliotek publicznych, naukowych, technicznych, szkolnych korzysta 180 mln osób. Charakterystyczne są zmiany dokonujące się w strukturze czytelników. Zwiększył się proporcjonalny udział wykwalifikowanych pracowników gospodarki narodowej, którzy stanowią obecnie 50% czytelników korzystających z uniwersalnych bibliotek naukowych. Wyraźnie wzrosła liczba inżynierów i techników w bibliotekach wiejskich i rejonowych. Więcej jest czytelników wśród pracowników służby rolnej i przedstawicieli podstawowych specjalności gospodarki rolnej. Na przykład w RSFR z bibliotek korzysta 98% agronomów i techników, 85% mechanizatorów rolnictwa i hodowców.

W sposób istotny zwiększyła się liczba wypożyczeń — dochodzi do 3 mld tomów rocznie. Tylko w bibliotekach publicznych w r. 1970 czytelnicy wypożyczyli o 350 mln książek więcej niż w r. 1965 — w tym w bibliotekach wiejskich o 164 mln.

Dostrzegalne są zmiany w potrzebach czytelniczych. W bibliotekach publicznych w r. 1970 wypożyczono więcej (w porównaniu do r. 1965) o 100 mln książek społeczno-politycznych, o 14 mln z dziedziny techniki i o 9 mln książek rolniczych. Więcej wypożycza się dzieł W. I. Lenina, wzrosło zainteresowanie książkami o bohaterskich czynach czasu Wojny Ojczyźnianej. Coraz częściej czytelnicy sięgają po książki z radiotechniki, kosmonautyki, cybernetyki. Bardziej złożone stały się wymagania i detyderaty stawiane bibliotekom przez uczonych i specjalistów.

Zasadniczą płaszczyznę wyborów czytelniczych stanowi jednak nadal literatura piękna. Wielu czytelników, niestety, z nadmierną gorliwością uprawia lekturę książek o wyrazistej fabule, nie zawsze odznaczających się jednak wysokimi walorami artystycznymi i ideowymi.

Znacznie rozszerzyła się sieć bibliotek. Tylko w samej sieci bibliotek Ministerstwa Kultury ZSRR otwarto 16 100 placówek (w tym 12 200 na wsi). Liczba bibliotek związkowych nieco zmalała, zlikwidowano placówki słabsze, wzmocniono pozostałe. W ciągu pięciu lat otworzono wiele nowych bibliotek technicznych, rolniczych, medycznych, uczelnianych i naukowych akademickich. Zwiększyła się liczba bibliotek szkolnych i dziecięcych.

Z wielkim rozmachem, odpowiednio do zmian społecznych i demograficznych, prowadzi się prace nad uporządkowaniem sieci bibliotek publicznych. Przeniesiono do innych miejscowości ok. 3000 placówek miejskich i wiejskich; ok. 8000 bibliotek związkowych i bibliotek klubów kolchozowych połączono z innymi bibliotekami lub przekwalifikowano na filie. Kilkadziesiąt tysięcy bibliotek zmieniło strefę swego oddziaływania. Zmniejszyła się liczba małych bibliotek kolchozowych nie zatrudniających etatowych pracowników. Dzięki temu wzmocniona została

sieć bibliotek większych, o zasobniejszym księgozbiorze i większej liczbie pracowników. Szczególnie rozwinęły się biblioteki wyższego szczebla organizacyjnego: republikańskie, regionalne (krajowe) i okręgowe. Aktualnie liczbę bibliotek w ZSRR ustala się na 360 000, w tym 128 000 publicznych (z nich 92 000 działa na wsi), ponad 38 000 naukowych i technicznych oraz 170 000 szkolnych.

W ciągu pięciu lat księgozbiory wzrosły o 500 mln egzemplarzy książek i liczą obecnie 3,3 mld tomów. Wzrost ten obejmuje różne biblioteki. Księgozbiór każdej biblioteki publicznej powiększył się średnio — w ciągu pięciu lat — o 1000 egzemplarzy książek. Do bibliotek dziesiętych przybyło ok. 40 mln książek — ich zasoby liczą obecnie 145 mln tomów. Równoległe ze wzrostem księgozbiorów dokonuje się ich selekcja i oczyszczanie.

W latach VIII planu pięcioletniego liczba etatowych pracowników wszystkich typów bibliotek wzrosła o przeszło 60 000; w sieci Ministerstwa Kultury przeszło 35 000 (w tym na wsi 15 tys., w bibliotekach republik i bibliotekach okręgowych — 2 tys.). O 25 000 pracowników wzrosły kadry bibliotek naukowych i specjalnych, o 2000 kadry bibliotek związkowych.

Stopniowej poprawie uległa struktura wykształcenia pracowników bibliotek. 57% pracowników bibliotek publicznych ma wyższe lub średnie wykształcenie specjalistyczne. Podobne wykształcenie ma 38% pracowników bibliotek związkowych. W bibliotekach naukowych i technicznych ta kategoria jest liczniejsza.

W ciągu pięciu lat otwarto sześć nowych instytutów kultury i dwie filie z wydziałami bibliotekarskimi oraz 16 studiów kulturalno-oświatowych ze specjalizacją bibliotekarską. Rocznie placówki te opuszcza 4800 osób z wykształceniem wyższym i 12 300 osób ze średnim. W ciągu pięciu lat przygotowano 21 000 osób z wykształceniem wyższym i 47 000 ze średnim.

Korzystne zmiany dokonują się w poziomie pracy metodycznej prowadzonej na różnych szczeblach i w różnych przekrojach. Zacieśnia się współpraca bibliotek różnych sieci.

Wzrosło znaczenie bibliotekoznawczych badań naukowych. W wielu bibliotekach (Biblioteka im. W. I. Lenina, im. Sałtykowa-Szczedriny, Państwowa Publiczna Biblioteka Naukowo-Techniczna, Wszechzwiązkowa Centrala Księgarska i in.) utworzono komórki badawcze, w których przy pomocy metod socjologicznych i matematycznych analizowane są problemy potrzeb czytelników, zapotrzebowania na informacje, zagadnienia uzupełniania księgozbiorów, centralizacji pracy bibliotecznej. W wielu ośrodkach (Estonia, Łotwa, Litwa) badania te mają charakter interdyscyplinarny.

Pozytywne zmiany zachodzą w techniczno-materiałnej bazie bibliotek. W ciągu pięciu lat zbudowano ok. 12 000 nowych obiektów, w tym kilkadziesiąt wielkich bibliotek (Biblioteka Syberyjskiego Oddziału Akademii Nauk, Białoruskiej Akademii Nauk, biblioteki związkowe Angarskiego Kombinatoru Petrochemicznego i wiele innych). W wielu bibliotekach — zwłaszcza w większych naukowo-technicznych, znajdują zastosowanie nowe urządzenia techniczne. Ministerstwo Kultury w porozumieniu z Ministerstwem Finansów opracowało i wdraża w życie normatywy urządzenia i technicznego wyposażenia bibliotek — od wiejskich do republikańskich. W niektórych bibliotekach (Biblioteka Techniczna, Biblioteka

im. W. I. Lenina) wprowadza się maszyny cyfrowe, co zapewne nie pozostanie bez wpływu na pracę innych bibliotek.

Świadomość dokonanych osiągnięć nie zwalnia od dostrzegania spraw nie rozwiązanych, takich jak: nieefektywna propaganda książki, braki w kierowaniu czytelnictwem, niedostrzeganie istotnych potrzeb czytelnich, niedociągnięcia w pracy informacyjnej. Niewystarczająco rozpowszechniana jest literatura techniczna i rolnicza. Książki z tej dziedziny — w wielu republikach — mają niski udział w ogólnej sumie wypożyczeń — ok. 3%. Na jedną pozycję przypada 0,4 — 0,6 wypożyczeń rocznie. Jest to wskaźnik dwu- i trzykrotnie niższy od ogólnej średniej wypożyczeń w bibliotekach publicznych.

Słabo wykorzystywane są księgozbiory w bibliotekach naukowych i specjalistycznych. Biblioteki wielu wyższych i średnich zakładów naukowych niewystarczająco propagują te książki, które sprzyjają wszechstronnemu rozwojowi przyszłych specjalistów, nienależycie rozwijają kulturę czytelniczą, nie uczą posługiwania się pomocami bibliograficznymi, nie przygotowują do selektywnego odbierania potoku informacji.

W ciągu VIII planu pięcioletniego liczba ludności przypadająca na jedną bibliotekę publiczną zmniejszyła się z 3130 do 2790 osób. Ale są to jedynie średnie wskaźniki. Faktem istniejącym nadal jest nierównomierność przestrzennego rozmieszczania bibliotek w różnych republikach.

Wzrostowi liczby pracowników bibliotek nie towarzyszy proporcjonalny wzrost liczby czytelników i wypożyczeń. W ciągu pięciu lat średnia liczba czytelników przypadających na jednego etatowego pracownika biblioteki rejonowej nawet się zmniejszyła z 586 do 564 osób.

Niezależnie od umocnienia bazy materialnej, wiele bibliotek odczuwa nadal braki w wyposażeniu technicznym, które nie odpowiada wymogom współczesności. Potrzebne jest scentralizowane zaopatrywanie bibliotek w sprzęty, urządzenia techniczne, przedmioty techniki bibliotecznej.

Największym zaś niedostatkiem jest brak współpracy i koordynacji między bibliotekami różnych resortów. Skutkiem tego jest nieracjonalne rozmieszczenie bibliotek, gromadzenie zbędnej literatury. Niektóre biblioteki praktykują wypożyczanie książek „na noc”, inne natomiast pracują zaledwie 3-5 dni w tygodniu, i to tylko do wczesnych godzin wieczornych.

Wiele jeszcze trzeba dokonać, wiele problemów rozwiązać, by funkcjonowanie bibliotek było bardziej racjonalne i skuteczne, by mogły one sprostać tym wymogom, jakie niesie rozwój społeczny, rewolucja naukowo-techniczna, procesy zmian gospodarczych, budowanie społeczeństwa komunistycznego.

Nowy IX plan pięcioletni stawia przed społeczeństwem radzieckim wielkie zadania we wszystkich dziedzinach — w ekonomice, życiu społecznym, oświacie, kulturze. Zadania te stanowią podstawowe przesłanki wyznaczające kierunki i formy działania wszystkich bibliotek. Wzrost poziomu kulturalnego ludności prowadzi do większego zróżnicowania i pogłębienia potrzeb czytelnich wszystkich kategorii odbiorców — nie tylko specjalistów. Rozwiniętym potrzebom nie będą w stanie sprostać jedynie biblioteki naukowe i specjalistyczne. Niezbędne jest więc zespolenie wysiłków bibliotek wszystkich sieci, a wśród nich i bibliotek publicznych, które — jak wiadomo, stanowią podstawową, najliczniejszą kategorię w całej masie zróżnicowanych placówek. Każda tedy biblioteka publiczna powinna stać się wielką instytucją kulturalną

i ośrodkiem naukowo-informacyjnym. Niezbędne więc będzie posiadanie wydawnictw pomocniczych, czasopism naukowych, mikrofilmów i innych najnowszych środków rozpowszechniania informacji. Rozwinięcie i pogłębienie funkcji biblioteki publicznej spowoduje niewątpliwie określone skutki nie tylko w zasadach uzupełniania i profilowania księgozbiorów, lecz podyktuje konieczność zorientowania się na nowe kategorie odbiorców. Jeżeli w zasięgu wpływów biblioteki publicznej nie działają biblioteki fachowe, specjalistyczne, to winna ona zaspokoić potrzeby czytelnicze wszystkich kategorii ludności. Nie mniej faktem jest, że w istniejących warunkach żadna biblioteka nie może pracować efektywnie bez współdziałania z innymi placówkami. Rozwój kultury i nauki w społeczeństwie radzieckim przesądza o konieczności ścisłej koordynacji działania wszystkich bibliotek określonego obszaru, o konieczności stworzenia jednolitego systemu bibliotecznego-bibliograficznego. Oznacza to jednolite planowanie sieci, wprowadzenie jednolitych norm, stworzenie jednolitego aparatu informacyjnego, rozwinięcie wypożyczania międzybibliotecznego, tworzenie międzyresortowych depozytoriów (składnic) książek, koordynowanie kierowania bibliotekami. W tym kontekście również szczególnego znaczenia nabiera sprawa operatywności, elastyczności działania. Obecnie książka przemierza zbyt długą drogę od maszyny drukarskiej do czytelnika. Dotyczy to zarówno okresu produkcji książki jak i czasu jej bibliotecznego opracowania. Aby skrócić drogę książki i przyspieszyć informację o niej, należy wiele czynności włączyć już do procesu produkcji, przenieść do laboratoriów, szerzej i bardziej konsekwentnie wykorzystać współczesne środki techniczne.

W warunkach przyspieszonego rozwoju różnych regionów gospodarczych kraju, budowania wielkich przedsiębiorstw, nowych ośrodków miejskich, rozwoju przemysłu w miastach średnich i małych, rozbudowy wsi — szczególnego znaczenia nabiera sprawa elastyczności i mobilności sieci bibliotecznej. Należy szybko reagować na przebieg społecznych i demograficznych procesów dokonujących się w kraju. Tworzenie nowych bibliotek, ich przestrzenne lokalizowanie winno się łączyć z przewidywaniem zmian w ludności ośrodków miejskich i wiejskich. Przy tym należy mieć świadomość, że usprawnienie działalności winno nie tyle zmierzać w kierunku pomnażania placówek, ile raczej polegać na pełniejszym wykorzystaniu potencjału już istniejącego, na bardziej przemyślanym planowaniu rozwoju wszystkich typów bibliotek, na doskonaleniu kierowania, na bardziej racjonalnym wykorzystaniu kadr, zbiorów i wyposażenia. Cały ten kompleks poczynań i działań wymaga oparcia bibliotekarstwa o solidne naukowe podstawy. Celem zaś głównym tych dokonań jest maksymalne zaspokojenie zróżnicowanych potrzeb czytelniczych, rozszerzenie strefy oddziaływania bibliotek, podniesienie poziomu ich pracy w procesie komunistycznego wychowania, upowszechniania postępowej myśli naukowej i technicznej, samokształcenia. Podkreślić trzeba szczególną rolę bibliotek w kształtowaniu światopoglądu, w propagowaniu myśli marksistowsko-leninowskiej. Nie mniej istotnym zadaniem jest niesienie pomocy w produkcji, wdrażanie osiągnięć nauki i techniki, podnoszenie kwalifikacji zawodowych wszystkich pracowników. Należy wyjść z książką na zewnątrz pomieszczeń biblioteki, wykorzystać wszelkie możliwe formy propagowania książki łącznie ze środkami masowego przekazu, działalnością odczytową itp. W ocenie rezultatów pracy bibliotek w nowym planie pięcioletnim uwzględni

się przede wszystkim wzrost liczby czytelników, zwiększenie zasięgu oddziaływania placówek. Szacuje się, że w tym okresie liczba czytelników wzrośnie o około 20—25 mln. Przewiduje się wzrost liczby wypożyczeń o ok. 30—35%.

Czynione będą dalsze kroki w tworzeniu jednolitego systemu bibliotecznego. Sprawa tutaj główną jest jednolite rozplanowanie pracy bibliotek zarówno w aspekcie przestrzennym jak i resortowym. Z myślą o tym należy uporządkować sieć bibliotek publicznych. W planie pięcioletnim przewiduje się otwarcie 12 000 nowych placówek. Jest to pewien — uzasadniony zresztą — regres w porównaniu do minionej pięcioletki. Organizacyjnie uporządkowane zostaną biblioteki dla dzieci. Przyspieszone zostanie tworzenie bibliotek na nowo zagospodarowywanych obszarach. Utworzone zostaną nowe biblioteki związkowe w przedsiębiorstwach liczących ponad 500 pracowników. Otworzy się nowe biblioteki techniczne we wszystkich zakładach zaliczanych do I kategorii.

Główny jednakże problem dla bibliotekarstwa w najbliższej pięcioletce — to centralizacja. Chodzi o zespolone obsługiwanie wielu bardzo różnych kategorii czytelników — a przede wszystkim klasy robotniczej.

W IX planie pięcioletnim należy udoskonalić system uzupełniania. W tym względzie ważne są trzy zagadnienia:

Po pierwsze — księgozbiory bibliotek, w tym również i publicznych powinno się wzbogacić o nowe materiały informacyjne: przewodniki bibliograficzne, zbiorcze katalogi, zbiory nut, płyt gramofonowych, dzieła sztuki (oryginały lub kopie), materiały nieopublikowane (zwłaszcza regionalia). Istotne przy tym jest nie tylko rozszerzenie repertuaru gromadzonych zbiorów, lecz także zmiana ich profilu. Obecnie w uzupełnianiu zbiorów bibliotek publicznych i specjalistycznych dostrzegalne są nieprawidłowe tendencje. Otóż, osłaniając się tezą o integracji nauk, gromadzi się książki z bardzo wielu dziedzin. W zbiorach niektórych bibliotek technicznych zasoby literatury związanej z profilem produkcji szacuje się na 5—10%; pozostała część dotyczy dziedzin granicznych lub zgoła bardzo odległych. Księgozbiory bibliotek publicznych mają jednostronnie humanistyczny charakter — a tak bardzo potrzebna jest tutaj literatura naukowa, poradnikowa związana z produkcją.

Po drugie — konieczne jest dostarczenie do wszystkich wielkich okręgów przemysłowych możliwie pełnych kompletów literatury naukowej rodzimej i obcej. Czas wreszcie rozwiązać sprawę racjonalnego rozprowadzania — w sensie przestrzennym — płatnego i bezpłatnego egzemplarza obowiązkowego. Niezależnie od tego, że w wielu bibliotekach utworzono oddziały literatury zagranicznej, że ich potencjał zwiększa się, wielu specjalistów — zwłaszcza na prowincji — odczuwa dotkliwy brak fachowej literatury zagranicznej. Stąd też kwestia otwartą pozostaje sprawa właściwego podziału funduszu dewizowego, a także starannego gromadzenia podstawowych prac z literatury obcej.

Po trzecie — problemem istotnym i dotychczas nie rozwiązany jest przechowywanie książek niewypożyczanych. Dotychczas zdołano stosunkowo dokładnie określić strefy, na obszarze których powinny działać biblioteki — depozytoria gromadzące i przechowujące książki niewypożyczane. Opracowano również zasady przekazywania tej literatury. Przygotowany jest również projekt zorganizowania ogólnokrajowej sieci takich właśnie placówek. Przewiduje się, poczynając od roku 1973, zorganizowanie — na zasadach eksperymentu — bibliotek depozytoriów w kilku

miastach. W tej dziedzinie osiągnięcie rezultatów będzie możliwe jedynie przy współdziałaniu różnych bibliotek i wielu resortów.

Mając świadomość ogromu zadań stojących przed bibliotekami w nowym planie pięcioletnim, należy rozwiązać sprawy niezłatwione, doskonalic sprawy dokonane. Mimo iż była już o tym mowa, trzeba podkreślić raz jeszcze, że zasadniczej poprawy wymaga sprawność organizacyjna bibliotek wszystkich sieci. Wykonanie zadań zależeć będzie od poziomu kierowania bibliotekami — kierowania rozumianego bardzo szeroko — włączając w to również sprawy koordynacji i współpracy.

Wiele należy zrobić w dziedzinie doskonalenia systemu podnoszenia kwalifikacji bibliotekarzy. Rzecz w tym, by ich wiedza była nie tylko rozległa, lecz również stale aktualizowana. Dąży się do tego, by personel kierowniczy (od szczebla biblioteki rejonowej wzwyż) nie rzadziej niż co 5 lat miał obowiązek i możliwość uzupełniania kwalifikacji. Najbardziej jednak wartościową formą podnoszenia kwalifikacji jest masowe, powszechne samokształcenie.

Należy zmierzać do tego, by naukowe prace bibliotekoznawcze były prowadzone w ramach uzgodnionego, jednolitego programu.

Dokonany zostanie dalszy krok w dziedzinie wzmocnienia techniczno-materiałnej bazy bibliotek. Rozwinie się budownictwo według typowych projektów obliczonych na 5, 10, 15, 25, 50, 75, 100, 300, 500 i 750 tys. tomów oraz projektów wnętrz w klubach na 15, 25 i 40 tys. tomów. Zmierza się do scentralizowania produkcji sprzętów i wyposażenia bibliotecznego.

Główne kierunki rozwoju bibliotekarstwa w latach 1971-1975 są szeroko dyskutowane w środowisku bibliotekarskim. Wykonanie zamierzeń i planów pozwoli zwiększyć rolę bibliotek w komunistycznym wychowaniu społeczeństwa, w rozwoju gospodarki, nauki i kultury Kraju Rad.

Z ros. przełożył J. Ankudowicz

FELIETON

bibliograficzny

DZIŚ PROJEKT REORGANIZACJI „DOMU KSIĄŻKI”

Minęły czasy, gdy najliczniejszą w Polsce grupę stanowili lekarze. Dziś obrodzili felietoniści, od „Szpilek” do „Tygodnika Powszechnego”; naprawiają oni Rzeczpospolitą na różne sposoby. Obok życia snuje się felietonowa utopia. „Współautorzy” nie chcą być gorsi...

Wybuchła ostatnio awantura wokół antykwariatów, które zamiast być ważnym ogniwem ogólnonarodowej akcji ochrony dóbr kultury, są lekceważonym kopciuszkiem księgarstwa. Sprawy personalnych konfliktów w środowisku krakowskim wywołały szereg bardzo zasadniczych wypowiedzi, głównie na łamach „Życia Literackiego”. Kompetentną analizę sytuacji w tej dziedzinie dał w obszernym liście do redakcji bydgoski poeta i bibliofil, Edmund Puzdrowski. Nie tu miejsce na streszczenie, ale wniosek jest jasny i potwierdzony w całej nieomal Polsce — „Dom Książki”,

przedsiębiorstwo wielkie i zasłużone, nie jest dobrym mecenasem dawnej książki, nie czuje specyfiki i wagi tego handlu, a wreszcie stanowi on zbyt mały procent obrotów całego przedsiębiorstwa, aby chciało ono i mogło zająć się całą sprawą głębiej. Antykwariaty faktycznie nie stanowią sieci i nie prowadzą wspólnej polityki, ani krajowej ani zagranicznej.

Istniał projekt wyłączenia antykwariatów i stworzenia z nich odrębnego przedsiębiorstwa, teoretycznie słuszny, trudność jednak w tym, że byłoby to przedsiębiorstwo słabe, o bardzo rozproszonych siłach, posiadające po kilku pracowników w każdym województwie. Nasz projekt idzie po tej linii, ale o krok dalej. Nie tylko bowiem antykwariaty są nietypowymi, kłopotliwymi gośćmi w „Domu Książki”. Wielkie przedsiębiorstwo kolportażu nie jest zainteresowane w żadnych, małonakładowych i specjalnych wydawnictwach. Te druki są deficytowe dla wydawcy, znalazły się jednak społeczne pieniądze na ich wydanie. Równocześnie nie ma w kolportażu siły, która zadbałaby o ich rozprowadzenie. Wielekroć mniejszym wydawnictwom, na przykład uniwersyteckim, są zwracane paczki, które przeleżały w magazynie hurtu księgarskiego parę lat i których w tym czasie nikt nawet nie rozpakował, a równocześnie naukowcy poszukują zawartych w nich książek.

Nie lepsza sytuacja jest na odcinku publikacji zagranicznych, ubolewamy z przyzwyczajenia nad brakami dewizowymi, kiedy równocześnie księgarze beztrósko sprowadzają drogą masówkę, którą łatwo wykonać plan i kłopotu z dewizami się pozbyć. Krakowowi przydziela się na przykład dziesięć egzemplarzy albumu ludowej grafiki hiszpańskiej, Kielcom dolarowe wydanie ikon ruskich itd. Sprzeda się to, bo i biblioteki muszą forszę upchnąć i imieniny czy jubileusze wzmagają popyt na droższe prezenty. Ale co to ma wspólnego z polityką kulturalną, tego nikt nie dochodzi. Novum naszego projektu polega na tym, że zamiast odrębnego przedsiębiorstwa antykwariatów, proponujemy powołanie samodzielnego zespołu księgarń specjalnych, które handlowałoby książką starą, zagraniczną oraz drukami niskonakładowymi, tj. wydanymi na przykład do 500 egzemplarzy.

Przedsiębiorstwo takie nie byłoby karłowate, miałoby w każdym większym mieście kilka lub kilkanaście sklepów specjalistycznych, w mniejszych środowiskach, jak na przykład Radom, Częstochowa, Toruń można pomyśleć o jednej większej placówce. Organizm, który proponujemy, byłby bardzo ważnym partnerem bibliotek. I tu, jak w wydawnictwach i bibliotekarstwie, powinien obowiązywać priorytet celów naukowych i kulturalnych nad ekonomicznymi, choć naturalnie racjonalny handel tym nielubianym dziś towarem może stworzyć ośrodek silny ekonomicznie, wyposażony w odpowiednie środki komunikacji i reklamy. Dla „Domu Książki” byłoby to okazją do skupienia się na jego najważniejszym zadaniu — obrocie książką masową. Reorganizacja księgarstwa stanowiłaby wielkie ułatwienie dla oddziałów gromadzenia bibliotek, które nie bardzo dają sobie radę z obecnym systemem rozprowadzania, zwłaszcza rzadkiej książki. Stanowiłoby to konkretny krok ułatwiający aktywne gromadzenie bibliotekom, bez uciekania się do nieśmiertelnego egzemplarza obowiązkowego.

WSPÓŁAUTORZY

SPRAWY BIBLIOTEK I CZYTELNICTWA W PRASIE

Sieć bibliotek publicznych na wsi w świetle zmian podziału administracyjnego. Udział ZMW w upowszechnianiu czytelnictwa. Perspektywy poprawy sytuacji na rynku wydawniczym. O modernizacji bibliotek. Problem działalności informacyjnej bibliotek. Biblioteki zagraniczne i ich główne kierunki działalności.

Z związku ze zmianą podziału administracyjnego kraju, dość szeroko dyskutowano nad nowym kształtem sieci bibliotecznej na wsi. Wysuwano m. in. postulaty komasacji bibliotek gromadzkich i tworzenia na ich miejsce większych placówek pod nazwą gminnych bibliotek publicznych.

W dniu 12 października 1972 r. została zorganizowana przez Departament Pracy Kulturalno-Oświatowej i Bibliotek Ministerstwa Kultury i Sztuki narada dyrektorów bibliotek publicznych stopnia wojewódzkiego, poświęcona problemom sieci bibliotecznej w związku z tworzeniem gminnych rad narodowych.

Główne ustalenia tej konferencji przedstawiła wicedyrektor Departamentu Pracy Kulturalno-Oświatowej i Bibliotek — Ewa Pawlikowska w informacji „Biblioteki w gminach” (*Trybuna Ludu* nr 291). Reorganizacja sieci bibliotek w żadnym przypadku nie może osłabić ani też przyhamować rozwoju sieci bibliotek na wsi i upowszechniania czytelnictwa — stwierdziła dyrektor Ewa Pawlikowska, sygnalizując jednocześnie, że głównym założeniem zmian, dokonywanych w sieci bibliotecznej na wsi, powinno być stworzenie modelu wysoko zorganizowanej biblioteki gminnej, z jednoczesnym zapewnieniem tej bibliotece właściwych warunków działania (tj. etatowego pracownika z pełnymi kwalifikacjami bibliotekarskimi, odpowiedniego lokalu z wypożyczalnią, czytelnią, wyposażenia w niezbędny sprzęt, bogatego księgozbioru prezencyjnego i informacyjnego oraz zestawu czasopism). Zmiany podziału administracyjnego kraju spowodują przekształcenie bibliotek gromadzkich w filie bibliotek gminnych. Przewiduje się, że w wyniku zwolnienia budynków przez likwidowane gromadzkie rady narodowe, nastąpi poprawa lokalowa dawnych bibliotek gromadzkich, przemianowanych na filie bibliotek gminnych.

Działalność bibliotek publicznych na wsi jest również tematem artykułu Kiry Gałczyńskiej „Awans przez książkę” (*Trybuna Ludu* nr 319). Na wstępie autorka pisze, że większość mieszkańców wsi obsługiwana jest przez punkty biblioteczne i od poziomu ich pracy uzależniony jest w dużej mierze rozwój czytelnictwa na wsi.

K. Gałczyńska bardzo wysoko ocenia inicjatywę Związku Młodzieży Wiejskiej objęcia patronatu nad punktami bibliotecznymi. Aktywiści ZMW prowadzą obecnie około 13 tys. punktów bibliotecznych, wokół których rozwija działalność ponad 30 tys. społecznych organizatorów czytelnictwa ZMW. W związku z administracyjną reorganizacją wsi zwiększy się — zdaniem K. Gałczyńskiej — rola i znaczenie punktu bibliotecznego, a także obowiązki organizatora czytelnictwa. Autorka artykułu wyraża także pogląd, że odczuwane wciąż niedobory dobrej współczesnej książki w bibliotekach i punktach bibliotecznych, powinny się zmniejszyć dzięki wysokonakładowym seriom — przede wszystkim Bibliotece XXX-lecia i zapowiadanej serii dla dzieci starszych.

Na pytanie, czy sytuacja na rynku wydawniczym ulegnie wyraźnej poprawie? — otrzymujemy autorytatywną odpowiedź wiceministra Kultury i Sztuki Tadeusza Kaczmarka w rozmowie zatytułowanej „Przed książkowym potopem?” (*Kultura* nr 38). Rozmowę przeprowadzili Jan Okopień i Władysław Szwedowicz

(tekst rozmowy został opublikowany również w nrze 16 *Przeglądu Księgarskiego i Wydawniczego*).

Wiceminister Jan Kaczmarek na wstępie stwierdził, że nie należy się spodziewać potopu książek, natomiast możemy liczyć na znaczną poprawę w zaopatrzeniu rynku czytelniczego. Zasadniczej zmiany sytuacji możemy się spodziewać w latach 1974-1975. Dla porównania należy przyjąć następujące liczby: w latach 1966-1970 wydaliśmy w Polsce 535 milionów egzemplarzy książek, natomiast w latach 1971-1975 ukaże się — po skorygowaniu początkowych założeń — 824 mln egzemplarzy.

Podnosząc problem rozpowszechniania książek, wiceminister Jan Kaczmarek postuluje badanie potrzeb rynku, szybsze sygnalizowanie tych potrzeb, bardziej operatywne reagowanie na nie.

Warto też pomyśleć — obok ewentualnej rozbudowy sieci — o znacznym rozszerzeniu kręgu ludzi, którzy książkę sprzedają — kolporterów. I tu wiceminister Jan Kaczmarek proponuje rozważyć możliwości i sposoby wciągnięcia do tej działalności również bibliotek, szczególnie na wsi. W dalszej części rozmowy omówiono problem specjalizacji wydawnictw obecnie istniejących oraz propozycję powołania do życia specjalnego wydawnictwa zajmującego się encyklopediami i słownikami.

Zagadnienie podniesienia na wyższy poziom pracy wydawnictw żywo interesuje nie tylko edytorów.

Witold Stankiewicz — przewodniczący Zarządu Głównego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich — w krótkiej wypowiedzi (zamieszczonej w nrze 330 *Trybuny Ludu*) stwierdził m.in., że bibliotekarze stale wysuwają postulat poważnego skrócenia cyklu produkcyjnego i poprawy szaty edytorskiej książki polskiej. Unowocześnienie pracy wydawnictw powinno iść w parze z modernizacją placówek bibliotecznych, księgarskich; potrzebna jest także koordynacja ruchu wydawniczego, drukarni, księgarstwa i bibliotekarstwa. Witold Stankiewicz szczególnie mocno podkreślił potrzebę znacznej modernizacji metod pracy bibliotek, aby mogły one wyjść poza tradycyjne funkcje gromadzenia zbiorów i stały się ośrodkami szeroko pojętej informacji naukowej.

Na zmieniający się charakter biblioteki współczesnej zwraca uwagę Jadwiga Kołodziejska w artykule „Banki zamiast biblioteki” (*Polityka* nr 42). Autorka artykułu powołała się na opinie o przewidywanym modelu biblioteki, wyrażone w książce J. C. R. Licklidera *Biblioteki przyszłości* oraz zasygnalizowała główne kierunki rozwoju bibliotek amerykańskich. J. Kołodziejska dokonała, na gruncie polskim, oceny wzajemnych powiązań i współdziałań sieci ośrodków informacji naukowej z siecią bibliotek stwierdzając, że »podejmowane próby zmierzające do określenia zasad współpracy między ośrodkami i bibliotekami mają charakter woltarystyczny, a wielu słusznych wniosków organizacyjnych, zgłoszonych w ostatnich latach, nie realizuje w praktyce nikt«. Autorka artykułu wyraża pogląd, że biblioteki nie mogą właściwie wykorzystywać posiadanej bazy informacyjnej, ponieważ nie mają odpowiednich lokali, a także środków łączności i sprzętu reprodukcyjnego. Odczuwamy również brak specjalistów w dziedzinie nowoczesnych służb informacyjnych.

W zakończeniu artykułu J. Kołodziejska przedstawiła główne tendencje zmian charakteru bibliotek uczelnianych za granicą oraz sytuację w naszych bibliotekach uczelnianych.

Aby dopełnić obrazu współczesnego bibliotekarstwa za granicą, zwracamy uwagę na notatki ze Szwecji Mariana Kuszeńskiego, zatytułowane „W kręgu książki” (*Trybuna Ludu* nr 301). Autor artykułu informuje, że w Szwecji popyt na literaturę fachową nie maleje, natomiast w ostatnich latach wyraźnie spada zainteresowanie literaturą piękną. M. Kuszeński odwiedził największe biblioteki

w Sztokholmie i Uppsali. Szwedzkich autorów interesuje nie tylko ilość sprzedanych egzemplarzy ich książek, ale także ilość egzemplarzy wypożyczonych z biblioteki. Od pewnego czasu — pisze M. Kuszewski — za każdą wypożyczoną w bibliotece książkę otrzymują oni tantiemy (z których część przeznacza się na tzw. fundusz autorski). Nic więc dziwnego, że autorzy książek podejmują różne akcje popularyzujące ich książki.

Wzrost cen książek powoduje, że czytelnicy coraz liczniej korzystają z usług bibliotek. Szwedzkie biblioteki nie tylko zwiększają ilość swych usług, ale także doskonałą metody udostępniania książki — z myślą o wygodzie czytelnika (np. wprowadza się domowe usługi biblioteczne — na listowne lub telefoniczne życzenie czytelnika).

eLBe

KSIAŻKA PRZEZNACZONA DLA KAŻDEGO

Ksawery Świerkowski: *Księgoznawstwo dla każdego*. Warszawa SBP 1971 s. 132.

Praca Ksawerego Świerkowskiego: *Księgoznawstwo dla każdego* jest krótkim, przystępnym zarysem wiedzy o książce, o procesie wytwarzania jej od rękopisu aż po egzemplarze, które oglądamy na witrynach księgarskich, zbroszurowane i oprawione. Ma ona spełnić w szerszych kołach czytających zarówno rolę informatora jak i poradnika. O jej społecznej funkcji pisze autor: »Ciągłe powtarzamy, że Polska jest krajem ludzi uczących się. Napawa to nas optymizmem, ale też nakazuje trzeźwe patrzeć na życie. Niedobrze jest, gdy uczenie się kończy wraz z otrzymaniem świadectwa ukończenia kursu nauki lub zdanego egzaminu. Wobec ciągle zmieniającej się rzeczywistości do liczby ludzi inteligentnych może zaliczyć się tylko ten, kto uczy się całe życie. Najlepszym zaś, najbardziej uniwersalnym narzędziem wszelkiej nauki jest książka i jej odmiana — czasopismo. Trzeba tylko to narzędzie znać, aby umiejętnie z niego korzystać. Temu właśnie celowi służy niniejsza publikacja, mająca na względzie wszelkie kategorie czytelników«.

Przeznaczona jest dla każdego. To warto zauważyć. Może wiedza o książce przekroczy wreszcie kiedyś zakłęty krąg piśmarstwa specjalistycznego.

Jesteśmy krajem ludzi uczących się i czytających. Chętnie sięgamy po książkę — wówczas jednak interesuje nas treść, tekst w niej zawarty. Znacznie rzadziej przedmiotem naszego zainteresowania jest książka jako wytwór materialny zabiegów technicznych zespołu specjalistów, książka — nakład wielo- lub kilkunastotysięczny. Natomiast książka jako przedmiot wnikliwych, wielostronnych badań naukowych, jej historia — prawie nigdy nie wychodzi poza krąg uczonych specjalistów i bibliofilów.

W *Encyklopedii Wiedzy o Książce* pod hałem *Księgoznawstwo* czytamy: »Termin ten nie ma w piśmiennictwie polskim jednolitej wykładni i jest używany w różnych znaczeniach, najczęściej jako zbiór dyscyplin teoretycznych, historycznych i umiejętności praktycznych, których przedmiotem jest książka. W tym znaczeniu księgoznawstwo obejmuje naukę o książce wraz z bibliotekoznawstwem, teorią bibliografii i czytelnictwem, a także znajomość zasad i technik edytorstwa, bibliotekarstwa, bibliografii, statystyki wydawnictw itd. wraz z ich historią«.

Praca K. Świerkowskiego nie uwzględnia wszystkich, licznych tematów, które mieszczą się w terminie *Księgoznawstwo*. Ma głównie na celu zaznajomienie czytelnika z zasadami techniki edytorskiej i procesem wytwarzania, wprowadza jednak do wykładu konieczne elementy historyczne. Autor czyni to w sposób interesujący.

Nie jest naszym zadaniem analiza wszystkich zagadnień, podanych w obfitości w piętnastu rozdziałach książki. Można by wszakże, uogólniając rzecz samą, wskazać trzy zasadnicze grupy tematów, wokół których nawarstwia się i rozbudowuje wiele wątków wykładu. Będą nimi:

1. Wytwarzanie książki w ścisłym znaczeniu: a) obróbka edytorska rękopisu, b) czynności poligraficzne.

2. Książka — jaką powinna być, a więc: struktura, rodzaje druków, architektura treści, typy wydawnictw, estetyka.

3. Instytucje wydawnicze w Polsce Ludowej.

W rozdziale zatytułowanym „Zasady techniki drukarskiej” odnajdziemy wszystkie tradycyjne działania poligraficzne od składania ręcznego aż po monotyp i główne tradycyjne techniki poligraficzne, jak: litografia, cynkografia, stereotypia itd. Mam chęć upomnieć się o prawa dla tzw. małej poligrafii — przecież jest to technika poligraficzna, która znakomicie skraca czas produkcji książki i obniża wydatnie jej koszt, a w poligrafii krajowej zajmuje niemałe miejsce.

J. Kuglin w pracy: *Poligrafia książki* (Wrocław 1968) pisze: »W drukarstwie światowym zaznaczył się w ostatnich latach niezwykle dynamiczny postęp techniczny. Przed drukarstwo czcionkowe wysuwa się układ uzyskiwany drogą fotograficzną«.

Znamy dwie techniki oparte na fotografii. Nie wchodząc w rozważania na temat ich wzajemnej zależności i zakresu ich działania, możemy powiedzieć, że kserografia i reprografia stosowane są już szeroko, a ostatnia z nich robi w świecie karierę.

Zagadnienia poligraficzne zajmują sporo miejsca w *Księgoznawstwie*. Tym bardziej daje się odczuć brak danych dotyczących organizacji przemysłu poligraficznego w Polsce Ludowej, danych o zakładach poligraficznych i ich specjalizacji.

Z załem trzeba zauważyć, że rozdział poświęcony estetyce książki został potraktowany pobieżnie. Przyznaje to sam autor. Estetyka książki współczesnej to już nie tylko temat, ale w skali międzynarodowej to ranga, znaczenie, wyróżnienie. W tym zakresie nie jesteśmy przecież ostatni.

W Polsce Ludowej w związku z uspołecznieniem produkcji książki powołano szereg wyspecjalizowanych instytucji wydawniczych. Autor zajmuje się nimi. Dokonał wyczerpującego przeglądu wszystkich instytucji wydawniczych, w tym także regionalnych, o każdej powiedział coś istotnego. Jest to informacja żywa, pożyteczna; aby ją uwspółcześnić, warto było wprowadzić do tego rejestru Uchwałę Rady Ministrów z marca 1970 r. o powołaniu Zjednoczenia Przedsiębiorstw Wydawniczych pod nazwą: Naczelny Zarząd Wydawnictw.

Księgoznawstwo dla każdego ma swoją historię. Ksawery Świerkowski, znany bibliolog i zasłużony popularyzator wiedzy o książce ma na swym koncie wiele opracowań na ten temat. Książka *Księgoznawstwo dla każdego* jest ilustrowana i posiada skorowidz przedmiotowy oraz terminów użytych w tekście.

Waleria Wilbikowa

JUBILEUSZE BIBLIOTEK PUBLICZNYCH

W dniach 20 i 21 X 1972 r. odbyły się uroczystości jubileuszowe związane z 25-leciem działalności bibliotek publicznych w woj. szczecińskim. Na program uroczystości złożyły się m. in. referaty: dr Stanisława Badonia — nt. „Organizacja i działalność bibliotek publicznych w województwie szczecińskim w latach 1945-1972”; mgr K. Sztajnera — nt. „Rola książki i bibliotek we współczesnym społeczeństwie”; doc. dr hab. Tadeusza Białeckiego — nt. „Znaczenie regionalnej Bibliografii Pomorza Zachodniego dla nauki, oświaty i kultury” oraz ekspozycja pt. „Rozwój bibliotek i czytelnictwa w województwie szczecińskim”.

W dniach 27 i 28 X 1972 r. została zorganizowana sesja popularnonaukowa z okazji jubileuszu 25-lecia działalności bibliotek publicznych w woj. koszalińskim. Program sesji obejmował następujące referaty i komunikaty: referat mgr A. Majorka pt. „Działalność bibliotek publicznych w okresie 25-lecia” oraz referat (wygłoszony przez mgr A. Majorka w drugim dniu sesji) pt. „Biblioteki publiczne źródłem wiedzy i informacji o swoim regionie”; referat M. Hudykowej pt. „Oświatowa funkcja bibliotek publicznych w woj. koszalińskim w okresie 25-lecia”; dwa komunikaty: o pracy kół przyjaciół bibliotek i o działalności księgarzy.

W dniu 14 X 1972 r. odbyła się uroczystość związana z 25-leciem Miejskiej Biblioteki Publicznej w Brzegu. Z tej okazji nastąpiło odsłonięcie tablicy pamiątkowej z nadaniem MBP w Brzegu imienia *Księża Ludwika I*.

Podobna uroczystość miała miejsce w Ostrzeszowie, gdzie w dniu 15 X 1972 r. nadano Powiatowej i Miejskiej Bibliotece Publicznej w Ostrzeszowie imię *Stanisława Czernika* i odsłonięto tablicę pamiątkową.

KONFERENCJA PN. „POLSKA KSIĄŻKA MORSKA”

W dniach 6-7 X 1972 r. zorganizowana została w Muzeum Historii miasta Gdańska konferencja pod nazwą „Polska Książka Morska”. Na program konferencji, zorganizowanej przez Zarząd Okręgu Gdańskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, złożyły się następujące referaty: Stanisława Ludwiga — „Klasyfikacja piśmiennictwa morskiego”; Henryka Ganowiaka — „Informacja i dokumentacja w zakresie problematyki morskiej”; Władysława Drapelli — „Polskie encyklopedie, słowniki i bibliografie nautyczne”; Janiny Des Loges i Barbary Mielczarzewicz — „Biblioteki morskie Gdańska, Gdyni, Sopotu”; Juliusza Gałczyńskiego i Ryszarda Dżamana — „Biblioteki morskie Szczecina”.

W dniu 6 X 1972 r. nastąpiło otwarcie wystawy w salach Muzeum Historii miasta Gdańska. Organizatorami wystawy pn. „Polska Książka Morska” byli: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich Zarząd Okręgu Gdańskiego, Biblioteka Gdańska Polskiej Akademii Nauk, Wydawnictwo Morskie w Gdańsku oraz Muzeum Historii miasta Gdańska. Na wystawie zgromadzono ponad 2 tys. publikacji o tematyce morskiej. Wystawa czynna była w Gdańsku od 6 X do 30 XI 1972 r., cieszyła się bardzo dużym powodzeniem.

X KRAJOWA NARADA CZYTELNICZA ZMW

Zarząd Główny Związku Młodzieży Wiejskiej zorganizował w dniach 10-11 listopada 1972 r. w Warszawie X Krajową Nadarę Czytelniczą. Program narady obejmował następujące referaty: „Aspiracje kulturalne młodzieży wiejskiej” — referat Bronisława Gołębiowskiego; „Książka w życiu młodzieży wiejskiej” — referat Zarządu Głównego ZMW; „Polityka wydawnicza w najbliższych latach” — referat Ryszarda Paciorkowskiego; „Młoda literatura Polska” — referat Henryka Berezy. W czasie dyskusji omawiano doświadczenia organizatorów czytelnictwa ZMW w upowszechnianiu książki na wsi. X Krajowa Narada Czytelnicza zaaprobowała wnioski w sprawie dalszego rozwoju czytelnictwa wśród młodzieży wiejskiej. W naradzie uczestniczyli działacze ZMW i przedstawiciele wszystkich bibliotek publicznych stopnia wojewódzkiego.

VI DNI KSIĄŻKI „CZŁOWIEK-SWIAT-POLITYKA”

W dniach 20-30 listopada 1972 r. zorganizowane zostały po raz szósty dni książki społeczno-politycznej „Człowiek-Swiat-Polityka”. Główne założenia programowe i organizacyjne VI Dni Książki „Człowiek-Swiat-Polityka” przedstawił na konferencji prasowej w dniu 19 listopada 1972 r. wiceminister Kultury i Sztuki — Tadeusz Kaczmarek.

W założeniach programowych dekady książki społeczno-politycznej uwzględnione zostały następujące zagadnienia: Realizacja Uchwał VI Zjazdu PZPR; 50 rocznica powstania ZSRR; 90-lecie Wielkiego Proletariatu; 95 rocznica urodzin Feliksa Dzierżyńskiego. VI Dni Książki „Człowiek-Swiat-Polityka” uwzględniały program obchodów Międzynarodowego Roku Książki.

Organizacją dekady książki społeczno-politycznej kierowały na szczeblu centralnym trzy zespoły robocze: Zespół Upowszechniania Czytelnictwa (z przewodniczącym Wiesławem Bekiem i zastępcą Ryszardem Drzewieckim); Zespół Księgarsko-Wydawniczy (z przewodniczącym Ryszardem Paciorkowskim i zastępcą Kazimierzem Majerowiczem); Sekretariat VI dni (z sekretarzem Edwardem Kopytem i zastępcą Lucjanem Bilińskim). W terenie działały komitety lub zespoły robocze, których celem było programowanie dekady oraz koordynowanie imprez popularyzujących książkę społeczno-polityczną.

VI Dni Książki „Człowiek-Swiat-Polityka” zostały zainaugurowane otwarciem w dniu 20 listopada 1972 r. centralnej wystawy książki społeczno-politycznej we Wrocławiu.

WYSTAWA KSIĄŻKI RADZIECKIEJ

W dniu 2 listopada 1972 r. w sali im. Marii Curie-Skłodowskiej w Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie otwarta została wystawa książki radzieckiej poświęconej 50-leciu utworzenia ZSRR. Wystawę, przedstawiającą wszystkie dziedziny działalności wydawnictw ZSRR, otworzył ambasador ZSRR w Polsce — Stanisław Piłotowicz.

WYSTAWA FRANCUSKIEJ KSIĄŻKI NAUKOWEJ

Ośrodek Rozpowszechniania Wydawnictw Naukowych PAN zorganizował w Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie wystawę francuskiej książki naukowej. Na wystawie, otwartej w dniu 23 X 1972 r., zgromadzono ponad 500 tytułów z dziedziny nauk społecznych i humanistycznych.

VII WARSZAWSKA AUKCJA ANTYKWARSKA

W dniach 9, 10 i 11 X 1972 r. odbyła się w salach Klubu Księgarza w Warszawie VII Warszawska Aukcja Antykwarska. Licytacją objętych zostało około 2 tys. książek z różnych dziedzin, a także wiele kalendarzy, czasopism, rycin i map (katalog VII aukcji obejmował łącznie 3354 tytułów).

I SYMPOZJUM BIBLIOFILSKIE

Zarząd Główny Towarzystwa Przyjaciół Książki zorganizował w Warszawie w dniach 25 i 26 XI 1972 r. I Sympozjum Bibliofilskie dla uczczenia Międzynarodowego Roku Książki oraz XV-lecia powstania TPK. Na program sympozjum złożyły się trzy referaty: doc. Ksawerego Świerkowskiego nt. „Bibliofilstwo — próba nowej definicji”; Józefa Chudka nt. „Funkcja społeczna bibliofilstwa”; mgr Haliny Natuniewicz nt. „Książka muzealna (na przykładzie Muzeum Literatury im. A. Mickiewicza)” — oraz zagajenie dyskusji przez Juliusza Wiktora Gomulickiego.

ODCZYT NT. PERSPEKTYW KSIĄŻKI I CZYTELNICTWA

W ramach obchodów Międzynarodowego Roku Książki Zarząd Okręgu Stołecznego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich zorganizował w dniu 26 X 1972 r. odczyt doc. dra hab. Kazimierza Żygulskiego pt. „Perspektywy książki i czytelnictwa w dobie rozwoju środków masowego przekazu”. Odczyt odbył się w Centralnej Bibliotece Rolniczej w Warszawie.

PIĘKNIE WYDANA KSIĄŻKA — TEMATEM WYSTAWY I PRELEKCJI

W dniu 19 IX 1972 r. w lokalu Muzeum Józefa Czechowicza w Lublinie zostały zorganizowane z okazji Międzynarodowego Roku Książki: wystawa pt. „Pięknie wydana książka poetycka” oraz prelekcja Wandy Szwarec pt. „Piękna książka polska dawna i współczesna”.

Organizatorami wystawy i prelekcji były: Muzeum Okręgowe — Oddział im. J. Czechowicza, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Koło Miłośników Książki i Exlibrisu PTA.

NAGRODA IM. WILHELMA MACHA

Jury nagrody literackiej im. Wilhelma Macha w składzie: Jarosław Iwaszkiewicz — przewodniczący oraz Henryk Berez, Hieronim Michalski, Wiesław Myśliwski, Władysław Terlecki — członkowie, przyznało nagrodę za najlepszy debiut prozatorski r. 1971 Filipowi Bajonowi za powieść pt. „Białe niedźwiedzie nie lubią słonecznej pogody”, wydaną przez Spółdzielnię Wydawniczą „Czytelnik”.

L. B.

„BIBLIOGRAPHIE DE LA FRANCE” — FRANCJA

Narodowa bibliografia Francji powstała jako *Bibliografia francuskiego imperium* w latach 1811-1814, a w r. 1814 otrzymała nazwę *Bibliographie de la France*. Po 150 latach istnienia pod tym tytułem bibliografia ta z dniem 1 I 1972 zmieniła nazwę na *Bibliographie de la France* — *Biblio* w związku z połączeniem ze znanym wydawnictwem Hachette *Biblio*, które wychodziło jako czasopismo informujące o nowych książkach (był to miesięcznik; *Bibliographie...* wychodzi jako tygodnik). Utrzymano wydawanie miesięcznej kumulacji *Les livres du mois* i katalogów *Enseignement* i *Etrennes*. Wydawnictwa *Les livres des trimestres*, *Les livres du semestre* i *Les livres de l'année* będą wychodziły pod nazwą *Biblio*. Szczególne znaczenie ma połączenie dwóch roczników bibliograficznych, w których przewiduje się zmiany w układzie materiału bibliograficznego.

Sovetskaja Bibliografija 1972 nr 3.

POCIĄG-BIBLIOTEKA — INDIE

W związku z Międzynarodowym Rokiem Książki zorganizowano w Indiach przy współudziale władz tego kraju specjalny pociąg-bibliotekę, który będzie kursował po całym terytorium Indii.

Bibliotekar (Sofija) 1972 nr 7/8.

KSIĄŻKI O KSIĄŻKACH — FRANCJA

Wystawa pod tym tytułem, poświęcona Międzynarodowemu Rokowi Książki, została zorganizowana w Paryżu podczas 14 Generalnej Sesji UNESCO, a także we Frankfurcie nad Menem we wrześniu — październiku br., w czasie targów książki. W wystawie mogli wziąć udział wydawcy z całego świata. Wystawa uwzględnia następujące problemy: autor, czytelnik, bibliofilstwo, prawo autorskie, bibliografia, statystyka produkcji wydawniczej, historia książki, przemysł poligraficzny, estetyka książki, wydawnictwa, bibliotekoznawstwo, kolportaż książki, dokumentacja, środki audiowizualne, reklama książki, czasopisma z zakresu handlu książką.

Sovetskaja Bibliografija 1972 nr 3.

SYMPOZJUM NT. INFORMACJI NAUKOWO-TECHNICZNEJ — ZWIĄZEK RADZIECKI

W styczniu 1972 r. odbyło się w Moskwie sympozjum z udziałem naukowców NRD i ZSRR, poświęcone problematyce rozwoju informacji naukowo-technicznej w ciągu najbliższych 10-15 lat. W centrum uwagi znalazły się zagadnienia wyodrębnienia informatyki jako samodzielnej dyscypliny naukowej, kwestia głównych kierunków rozwoju systemów informacji naukowo-technicznej, wymagań stawianych przez postęp techniczny jak również wzrostu zapotrzebowania na informację oraz pierwotnych źródeł informacji.

Informatik 1972 nr 19.

KONGRES STOWARZYSZENIA BIBLIOTEKARZY — JUGOSŁAWIA

W dniach 15-18 września 1972 r. odbył się w miejscowości Bled IX Kongres Stowarzyszenia Bibliotekarzy Jugosławii. Uczestniczyło w nim 360 osób, w tym wielu gości zagranicznych. Zasadniczym tematem referatów i dyskusji były koncepcje rozwoju bibliotekoznawstwa w Jugosławii oraz kwestia kształcenia bibliotekarzy. Działały dwie komisje: do spraw informacji naukowej w zakresie bibliotekoznawstwa oraz budowy i wyposażenia bibliotek. Uczestnicy Kongresu wybrali przewodniczącym Stowarzyszenia dr Branka Bercica z Ljubljany.

Knjiga i citavci 1972 nr 5/7.

ULRICH'S INTERNATIONAL PERIODICALS DIRECTORY — USA

W roku 1971 w Nowym Jorku ukazało się 14 wydanie *Ulrich's International Periodicals Directory*, zawierające informacje o 6 tysiącach nowych czasopism.

Sovetskaja Bibliografija 1972 nr 3.

SESJA NT. „MIEJSCE KSIĄŻKI NAUKOWEJ W DUŻYCH MIASTACH” — JUGOSŁAWIA

Matica Srpska zorganizowała w dniach 20 i 21 maja 1971 r. sesję poświęconą tematowi „Miejsce książki naukowej w dużych miastach”. Sesja ta odbyła się w Bibliotece Miejskiej w miejscowości Sremska Mitrovica. Uczestniczyło w niej 34 pracowników bibliotek jugosłowiańskich oraz gość z Węgier. Referaty częściowo opublikowało belgradzkie czasopismo *Bibliotekar* 1971 nr 3.

Zentralblatt für Bibliothekswesen 1972 nr 8.

B. C.

A. PRZEPISY OGÓLNE

FINANSE

Zarządzenie Ministra Finansów z dnia 25 października 1972 r. w sprawie przepisów o rachunkowości budżetowej. Mon. Pol. nr 49, poz. 261.

Zarządzenie wprowadza nowe przepisy o rachunkowości budżetowej, stanowiące załącznik do zarządzenia, który zostanie wydany w formie odrębnego wydawnictwa. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1973 r., równocześnie traci moc obowiązującą zarządzenie Ministra Finansów z dnia 2 stycznia 1961 r. w sprawie przepisów o rachunkowości budżetowej (Mon. Pol. nr 17, poz. 87 z późniejszymi zmianami).

U w a g a: w zbiorach przepisów prawnych: 1) Przepisy prawne dla bibliotek powszechnych. Wwa 1965, na stronie 180; 2) Przepisy prawne dla bibliotek naukowych i fachowych. Wwa 1968 na stronie 93 — należy umieścić nast. notatkę: „zmiana: Mon. Pol. z 1972 r. nr 49, poz. 261”.

INSTYTUTY NAUKOWO-BADAWCZE

Zarządzenie Ministra Oświaty i Wychowania z dnia 1 lipca 1972 r. w sprawie nadania statutu Instytutowi Programów Szkolnych. Dz. Urz. Min. Ośw. i Wychow. nr 3, poz. 15.

Instytut wykonuje swoje zadania m. in. przez „współdziałanie w doborze książek do bibliotek szkolnych” oraz „prowadzenie działalności dokumentacyjno-informacyjnej, gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie materiałów w dziedzinach objętych działalnością Instytutu”. Jednym z 10 zakładów Instytutu jest Zakład Informacji Naukowej wraz z Biblioteką.

Zarządzenie Ministra Oświaty i Wychowania z dnia 20 lipca 1972 r. w sprawie nadania statutu Instytutowi Badań Pedagogicznych. Dz. Urz. Min. Ośw. i Wychow. nr 3, poz. 20.

Do zakresu działania Instytutu m. in. należy: „prowadzenie podstawowej dokumentacji krajowej i zagranicznej oraz udzielanie informacji w tym zakresie”, „prowadzenie centralnej biblioteki pedagogicznej”. W strukturze organizacyjnej Instytutu wyodrębniono Zakład Dokumentacji Pedagogicznej oraz samodzielny dział „Biblioteka”.

Zarządzenie Ministra Oświaty i Wychowania z dnia 20 lipca 1972 r. w sprawie nadania statutu Instytutowi Kształcenia Zawodowego. Dz. Urz. Min. Ośw. i Wychow. nr 4, poz. 35.

Instytut wykonuje swoje zadania m. in. przez „gromadzenie i opracowywanie materiałów naukowych oraz dokumentacji związanych z zakresem badań Instytutu”. W Instytucie działa Zakład Informacji Naukowej wraz z Biblioteką.

Zarządzenie Ministra Oświaty i Wychowania z dnia 1 sierpnia 1972 r. w sprawie nadania statutu Instytutowi Badań nad Młodzieżą. Dz. Urz. Min. Ośw. i Wychow. nr 3, poz. 23.

Instytut wykonuje swoje zadania m. in. przez „gromadzenie i opracowywanie informacji i dokumentacji związanej z działalnością Instytutu”. W strukturze organizacyjnej Instytutu wyodrębniono samodzielny dział „Biblioteka i Dział Dokumentacji”.

SZKOŁY WYŻSZE

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 września 1972 r. w sprawie zmiany nazwy wyższych szkół rolniczych. Dz. U. nr 41, poz. 267.

Rozporządzenie zmienia dotychczasową nazwę Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie oraz Wyższych Szkół Rolniczych w Krakowie, Lublinie, Poznaniu, Szczecinie i we Wrocławiu — nadając im nazwę: „Akademia Rolnicza w ...”. Wyższa Szkoła Rolnicza w Olsztynie otrzymuje nazwę: „Akademia Rolniczo-Techniczna w Olsztynie”. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, tj. 4 października 1972 r.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 września 1972 r. w sprawie nadania Wyższej Szkole Ekonomicznej w Katowicach imienia Karola Adamieckiego. Dz. U. nr 41, poz. 266.

WYKAZ AKTÓW PRAWNYCH

Obwieszczenie Ministra SPRAW WEWNĘTRZNYCH z dnia 7 września 1972 r. w sprawie wykazu obowiązujących resortowych aktów prawnych ogłoszonych w Monitorze Polskim. Mon. Pol. nr 45, poz. 250.

Załączony do obwieszczenia wykaz zawiera tytuły 74 aktów prawnych obowiązujących w dniu 12 sierpnia 1972 r.

WYNAGRADZANIE AUTORÓW

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 września 1972 r. w sprawie zasad i stawek wynagradzania autorów oraz zawierania i wykonywania umów wydawniczych o wydanie dzieł w formie książkowej. Dz. U. nr 40, poz. 259.

WYNALAZCZOŚĆ

Ustawa z dnia 19 października 1972 r. o wynalazczości. Dz. U. nr 43, poz. 272.

Przepisy ustawy m. in. określają pojęcie wynalazku, wzoru użytkowego i projektu racjonalizatorskiego; ustalają tryb uzyskiwania patentu tymczasowego i świadectwa autorskiego; ustalają zasady wynagradzania za pracownicze projekty wynalazcze. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1973 r.

B. PRZEPISY BIBLIOTECZNE

(Zob. też dział A: FINANSE, INSTYTUTY NAUKOWO-BADAWCZE)

BIBLIOTEKARZE DYPLOMOWANI, DYPLOMOWANI PRACOWNICY DOKUMENTACJI NAUKOWEJ

Zarządzenie Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki z dnia 16 sierpnia 1972 r. w sprawie zasad i trybu przydzielania nauczycielom akademickim dodatkowej powierzchni mieszkalnej. Mon. Pol. nr 45, poz. 244.

Zarządzenie dotyczy nauczycieli akademickich powoływanych w drodze mianowania na stanowiska m. in. bibliotekarza dyplomowanego i dyplomowanego pracownika dokumentacji naukowo-technicznej w instytucjach objętych przepisami ustawy z dnia 27 kwietnia 1972 r. Karta praw i obowiązków nauczyciela (Dz. U. nr 16, poz. 114).

Zarządzenie Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki z dnia 31 sierpnia 1972 r. w sprawie określenia urlopów płatnych zaliczanych przy ustalaniu szczebla uposażenia zasadniczego i awansowaniu do wyższego szczebla nauczycieli akademickich. Mon. Pol. nr 45, poz. 247.

Jest to prawny akt wykonawczy do przepisów § 4 ust. 3 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 1972 r. w sprawie uposażenia nauczycieli i nauczycieli akademickich (Dz. U. nr 16, poz. 115).

Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 31 sierpnia 1972 r. w sprawie orzekania o potrzebie powstrzymania się od pracy dla poratowania zdrowia nauczycieli i nauczycieli akademickich. Dz. Urz. Min. Zdrowia i Op. Społ. nr 18, poz. 87.

Orzeczenie wydaje się jednorazowo na okresy nie dłuższe niż 3-miesięczne. Jeżeli po tym okresie stan zdrowia nie ulegnie poprawie może być wydane ponowne orzeczenie o potrzebie powstrzymania się od pracy na dalsze okresy 3-miesięczne — w sumie jednak nie przekraczające jednego roku.

Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 10 września 1972 r. w sprawie ochrony zdrowia nauczycieli i nauczycieli akademickich. Dz. Urz. Min. Zdrowia i Op. Społ. nr 18, poz. 88.

Zarządzenie określa formy pomocy leczniczej dla nauczycieli i nauczycieli akademickich.

Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 31 sierpnia 1972 r. w sprawie dodatkowego zatrudnienia nauczycieli i nauczycieli akademickich akademii medycznych. Dz. Urz. Min. Zdrowia i Op. Społ. nr 18, poz. 85.

Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 31 sierpnia 1972 r. w sprawie składania ślubowania przy mianowaniu na stanowisko nauczyciela akademickiego. Dz. Urz. Min. Zdrowia i Op. Społ. nr 18, poz. 85.

Oba wyż. wym. przepisy dotyczą m. in. bibliotekarzy dyplomowanych i dyplomowanych pracowników dokumentacji naukowej zatrudnionych w resorcie zdrowia i opieki społecznej.

BIBLIOTEKI SZKOLNE

Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 31 sierpnia 1972 r. w sprawie statutów szkół medycznych. Dz. Urz. Min. Zdrowia i Op. Społ. nr 18, poz. 78.

W załączeniu do zarządzenia podano wzorcowe statuty: medycznego studium zawodowego, liceum (technikum) medycznego, zasadniczej szkoły medycznej oraz studium nauczycielskiego szkół medycznych. W § 25 wzorcowych statutów medycznego studium zawodowego oraz liceum [technikum] medycznego określono obowiązki bibliotekarza tych szkół. „Do obowiązków bibliotekarza studium [liceum (technikum) medycznego] należy prowadzenie biblioteki tak do użytku nauczycieli, jak i uczniów. W związku z tym bibliotekarz: dba o właściwy dobór księgozbioru zarówno z literatury fachowej, społeczno-obywatelskiej, jak i ogólnej; organizuje i rozwija wśród młodzi ży różne formy czytelnictwa książek i czasopism; stale współpracuje z gronem nauczycielskim studium”. Przepisy dot. wzorcowego statutu zasadniczej szkoły medycznej zalecają przy opracowywaniu statutów tych szkół odpowiednie stosowanie podanej wyżej normy prawnej. Przepisy dot. wzorcowego statutu studium nauczycielskiego szkół medycznych zalecają — przy opracowywaniu statutów tych studiów — „odpowiednie adaptowanie” podanej wyżej normy prawnej.

BIBLIOTEKI WOJSKOWE

Zarządzenie Szefa Głównego Zarządu Politycznego WP z dnia 9 maja 1972 r. w sprawie nadania statutu Centralnej Bibliotece Wojskowej. Dziennik Rozkazów nr 5, poz. 45.

„CBW jest główną ksiąźnicą w Siłach Zbrojnych PRL i samoistną instytucją naukową, prowadzącą działalność naukowo-badawczą i usługowo-badawczą w zakresie bibliotekarstwa, czytelnictwa oraz doskonalenia pracowników bibliotek wojskowych”.

Zarządzenie Szefa Głównego Zarządu Politycznego WP z dnia 9 maja 1972 r. w sprawie zasad działania wojskowych bibliotek oświatowych.

Zarządzenie wprowadza w życie z dniem 1 stycznia 1973 r. Instrukcję wojskowych bibliotek oświatowych. Teksty zarządzenia oraz instrukcji opublikowane zostały w odrębnym wydawnictwie: Instrukcja wojskowych bibliotek oświatowych. MON Warszawa 1972 8° s. 47, nlb. 1. Rozdziały Instrukcji: I. Przepisy ogólne. II. Zadania wojskowych bibliotek oświatowych. III. Kierownictwo i nadzór specjalistyczny nad wojskowymi bibliotekami oświatowymi. IV. Lokal biblioteki. V. Gromadzenie zbiorów. VI. Ewidencja, opracowanie, przechowywanie i przekazywanie zbiorów bibliotecznych. VII. Udostępnianie zbiorów. VIII. Działalność informacyjna. IX. Upowszechnianie czytelnictwa. X. Współpraca bibliotek. XI. Pracownicy. W załączeniu do Instrukcji podano: 1) Regulamin wypożyczalni wojskowej biblioteki oświatowej. 2) Regulamin czytelni wojskowej biblioteki oświatowej. 3) Regulamin Koła Przyjaciół Bibliotek. 4) Rodzaje materiałów bibliotecznych. Jednostki ewidencyjne. 5) Przykładowe wytyczne w sprawie wyceny materiałów. 6) Dowód wpływu. 7) Księga inwentarzowa księgozbioru. 8) Protokół ubytku. 9) Protokół komisji w sprawie ubytków. 10) Załącznik do protokołu (skontrum lub selekcji). 11) Rejestr ubytków. 12) Karta zapisu — zobowiązanie. 13) Zarządzenie Ministra Obrony Narodowej nr 54/MON z dnia 16 września 1971 r. w sprawie wojskowej sieci bibliotecznej.

INFORMACJA NAUKOWA, TECHNICZNA I EKONOMICZNA

Zarządzenie Nr 45 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 17 czerwca 1972 r. w sprawie informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej w resorcie kultury i sztuki. Dz. Urz. Min. Kult. i Szt. nr 5, poz. 39.

W resorcie kultury i sztuki działalność w zakresie informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej prowadzą branżowe, międzyzakładowe i zakładowe ośrodki informacji. Branżowe ośrodki informacji: 1) w zakresie poligrafii — przy Centralnym Laboratorium Poligraficznym w Warszawie, 2) kinematografii — przy Filmowym Ośrodku Badawczo-Rozwojowym „Techfilm” w Warszawie, 3) księgoznawstwa i wydawnictwa — przy Bibliotece Narodowej w Warszawie, 4) kultury — przy Centralnym Ośrodku Metodyki Upowszechniania Kultury w Warszawie. W załączeniu do zarządzenia podano „Ramowe wytyczne w sprawie zadań, organizacji i działalności ośrodków informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej w resorcie kultury i sztuki”. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania, równocześnie traci moc obowiązującą zarządzenie Nr 47 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 22 maja 1962 r. w sprawie organizacji informacji technicznej i ekonomicznej w resorcie kultury i sztuki (Dz. Urz. Min. Kult. i Szt. z 1962 r. nr 7, poz. 59 z późniejszymi zmianami).

NORMALIZACJA

Zarządzenie Nr 50 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 7 lipca 1972 r. w sprawie działalności normalizacyjnej w resorcie kultury i sztuki. Dz. Urz. Min. Kult. i Szt. nr 5, poz. 42.

W zakresie bibliotekarstwa i bibliografii funkcje branżowego ośrodka normalizacyjnego wykonuje Biblioteka Narodowa. Dyrektor tej Biblioteki upoważniony jest do ustanawiania norm branżowych w wyż. wym. zakresie. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania równocześnie traci moc obowiązującą zarządzenie Nr 165 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 21 grudnia 1961 r. w sprawie powierzenia funkcji oraz działalności ośrodków normalizacyjnych w resorcie kultury i sztuki (Dz. Urz. Min. Kult. i Szt. z 1962 r. nr 2, poz. 12, z późniejszymi zmianami).

U w a g a : w zbiorach przepisów prawnych: 1) Przepisy prawne dla bibliotek powszechnych. Wwa 1965, na stronie 32; 2) Przepisy prawne dla bibliotek naukowych i fachowych. Wwa 1968, na stronie 110 — należy umieścić nast. notatkę: „Zmiana: Dz. Urz. Min. Kult. i Szt. z 1982 r. nr 5, poz. 42.

PRACOWNICY SŁUŻBY BIBLIOTECZNEJ

Zarządzenie Nr 40 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 14 czerwca 1972 r. w sprawie uzupełnienia tabeli stanowisk, kwalifikacji, uposażenia zasadniczego i dodatku specjalnego pracowników służby bibliotecznej. Dz. Urz. Min. Kult. i Szt. nr 5, poz. 36.

Jest to prawny akt wykonawczy do przepisów uchwały Nr 126 Rady Ministrów z dnia 2 lipca 1972 r. w sprawie wstępnego stażu pracy absolwentów szkół (Mon. Pol. nr 37, poz. 239). Zgodnie z przepisami § 13 pkt 9 uchwały absolwenci m. in. szkół bibliotekarskich zwolnieni są od obowiązku odbycia wstępnego stażu pracy. Zarządzenie wprowadza do tabeli stanowisk pracowników służby bibliotecznej załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 sierpnia 1966 r. w sprawie uposażenia pracowników służby bibliotecznej (Dz. U. nr 37, poz. 225) nowe stanowisko „stażysta” z następującym uposażeniem:

Stanowisko	Wykształcenie	Wymagany staż pracy	Stawki uposażenia zasadniczego od-do zł	Stawki dodatku specjalnego
Stażysta	wyższe	—	1500-1800	—
	średnie zawodowe	—	1200-1500	—
	średnie ogólnokształcące	—	1100-1400	—

Bezpośrednio po odbyciu wstępnego stażu pracy stażyści: absolwenci szkół wyższych powinni być zatrudnieni na stanowisku młodszego bibliotekarza lub konserwatora, absolwenci średnich szkół zawodowych — na stanowisku pomocnika bibliotekarza lub młodszego konserwatora, absolwenci szkół ogólnokształcących — na stanowisku pomocnika bibliotekarza lub magazyniera bibliotecznego. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

U w a g a : w zbiorze przepisów prawnych: Przepisy prawne dla bibliotek naukowych i fachowych. Wwa 1968, na stronie 142 należy uzupełnić tabelę, dodając notatkę „podstawa: Dz. Urz. Min. Kult. i Szt. z 1972 r. nr 5, poz. 36”.

TeZar

P5
Cena zł 5.—

INDEKS 35451

Adres redakcji i administracji: Warszawa, ul. Konopczyńskiego 5/7
Zakład Graficzny Biblioteki Narodowej. Zam. 3/73. Pap. druk. sat. V kl. 70 g. B-1.
Obj. 2,25 ark. druk., 3,3 ark. wyd. nakł. 7100. R-12.